

สรุป อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง "การกำหนดวาระสารในชุมชนออนไลน์ www.pantip.com กรณีศึกษา โต๊ะเฉลิมไทยและโต๊ะราชดำเนิน" ในครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงกระทู้แนะนำ ทั้งในแง่ของ กระบวนการ ความเป็นมา ปริมาณการนำเสนอ ประเภทเนื้อหา รูปแบบการสื่อสาร ตลอดจน ความสัมพันธ์ระหว่างกระทู้แนะนำกับข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน โดยผู้วิจัยได้ทำ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) กระทู้แนะนำในเว็บบอร์ดโต๊ะเฉลิมไทยและโต๊ะราชดำเนิน ภายในเว็บไซต์ PANTIP.COM ร่วมกับการวิเคราะห์เนื้อหาข่าวหน้าหนึ่งในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและ เดลินิวส์ ตั้งแต่วันที่ 15 มิถุนายน - 15 ธันวาคม 2548 รวมระยะเวลาในการศึกษาทั้งสิ้น 6 เดือน

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) บุคลากรที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา อันได้แก่ ผู้ก่อตั้งและผู้ดูแลเว็บบอร์ดคาเฟ่ (Café) ของเว็บไซต์ PANTIP.COM รวมทั้งบรรณาธิการข่าวและผู้สื่อข่าวจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ และมติชน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มานำเสนอประกอบกับผลจากการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อให้การวิจัยในครั้งนี้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น โดยผลของการวิจัยสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

สรุปผลการศึกษา

กระบวนการ ความเป็นมา ตลอดจนอิทธิพลของการกำหนดวาระสารในเว็บบอร์ดโต๊ะเฉลิมไทยและโต๊ะราชดำเนินที่มีต่อการกำหนดประเด็นให้กับสื่อมวลชนและสังคมไทย

จากการศึกษาพบว่า เว็บไซต์ PANTIP.COM ได้เริ่มก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2539 แต่มาเริ่มดำเนินงานอย่างจริงจังในปี พ.ศ. 2540 อย่างไรก็ดี PANTIP.COM ได้เริ่มต้นใช้ประโยชน์อย่างเป็นเรื่องเป็นราวจริง ๆ ก็ในช่วงที่เว็บไซต์เปิดให้บริการในรูปแบบของการตั้งกระทู้ถามและตอบปัญหา ซึ่งในระยะแรกประเด็นที่พูดคุยกันส่วนใหญ่มักจะเป็นเรื่องราวในแวดวงคอมพิวเตอร์ ต่อมาผู้ใช้งานจึงเริ่มเห็นว่าเนื้อหาเฉพาะเรื่องของคอมพิวเตอร์อย่างเดียวมันไม่เพียงพอ เนื่องจากต้องการเนื้อหาที่มีความหลากหลายและเฉพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้น หลังจากนั้นมา PANTIP.COM จึงได้เปิดให้บริการในส่วนของเว็บบอร์ดคาเฟ่ (Café) หรือสภากาแฟออนไลน์ขึ้นมาอย่างเป็นทางการ ปัจจุบันเว็บบอร์ดคาเฟ่ประกอบด้วยเว็บบอร์ดย่อย ๆ จำนวน 20 เว็บบอร์ด หรือ 20 "โต๊ะ" ตาม

คำจำกัดความที่พันทิปได้นำมาใช้เพื่อแบ่งผู้ใช้งานเว็บบอร์ดออกตามลักษณะความสนใจ (ข้อมูล ณ วันที่ 15 มิถุนายน 2548)

เว็บบอร์ดโต๊ะเฉลิมไทยและโต๊ะราชดำเนิน เป็น 2 ใน 20 โต๊ะภายในเว็บบอร์ดคาเฟ่ที่ได้รับความนิยมอย่างสูงจากสมาชิกผู้ใช้งาน สังเกตจากปริมาณกระทู้ตั้งและกระทู้ตอบที่ไหลเวียนเป็นจำนวนมากในแต่ละวัน รวมทั้งยังมีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนกระทู้แนะนำอย่างสม่ำเสมอ โดยผู้ใช้งานที่ชื่นชอบเรื่องราวในแวดวงบันเทิง ดนตรี ภาพยนตร์ โฆษณา ศิลปวัฒนธรรม ฯลฯ ก็จะไปใช้บริการในเว็บบอร์ดโต๊ะเฉลิมไทย ส่วนผู้ใช้งานที่มีความสนใจในเรื่องราวทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ฯลฯ ก็จะเลือกเข้าไปใช้บริการที่เว็บบอร์ดโต๊ะราชดำเนิน นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่าเว็บบอร์ดโต๊ะเฉลิมไทยและโต๊ะราชดำเนินเป็นเว็บบอร์ดที่มีสมาชิกแนะนำกระทู้เข้ามามากที่สุด ด้วยเหตุที่สมาชิกผู้ใช้งานมีความตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคมนี้ รวมทั้งมีความรู้สึกในแง่การเป็นเจ้าของเว็บบอร์ดโต๊ะดังกล่าวด้วย

กระทู้แนะนำโดยสมาชิกก็คือ การกำหนดวาระสารในเว็บบอร์ดโต๊ะเฉลิมไทยและโต๊ะราชดำเนิน โดยกระบวนการดังกล่าวจะเริ่มต้นขึ้นตั้งแต่ สมาชิกผู้ใช้งานทำการกดโหวต (Vote) ให้คะแนนกระทู้ที่ตนเห็นว่ามีที่น่าสนใจ หรือกระทู้ที่มีความชื่นชอบเป็นพิเศษ ซึ่งกระทู้ดังกล่าวอาจเป็นได้ทั้งกระทู้ที่ดีมีสาระ หรืออาจเป็นกระทู้ที่ไร้สาระโดยสิ้นเชิง และเมื่อกระทู้ใด ๆ ก็ตามได้รับคะแนนโหวตจากสมาชิกผู้ใช้งานมากที่สุดใน 3 อันดับแรก กระทู้ดังกล่าวจะเลื่อนขึ้นจากกระทู้ดังทั่ว ๆ ไปกลายเป็นกระทู้แนะนำโดยสมาชิก และถูกนำเสนอในตำแหน่งบนสุดของกระทู้ตั้งทั้งหมดในเว็บบอร์ดหน้าแรก พร้อมกับมีสัญลักษณ์รูป เพื่อที่จะแสดงให้สมาชิกและผู้ใช้บริการเว็บบอร์ดคนอื่นได้ทราบว่า กระทู้ดังกล่าวมีความสำคัญและน่าสนใจมากพอที่จะคลิกเข้ามาอ่าน อย่างไรก็ตามก็ดีกระทู้แนะนำโดยสมาชิกนั้นจะมีโอกาสสับเปลี่ยนหมุนเวียนได้ตลอดเวลา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปริมาณคะแนนโหวตจากสมาชิกผู้ใช้งาน รวมทั้งระยะเวลาในการนำเสนอของกระทู้นั้น ๆ

สำหรับอิทธิพลของการกำหนดวาระสารในเว็บบอร์ดโต๊ะเฉลิมไทยและโต๊ะราชดำเนินที่มีต่อการกำหนดประเด็นให้กับสื่อมวลชน ผลการศึกษาชี้ว่าเว็บบอร์ดเป็นสื่อที่สามารถเปิดประเด็นและสร้างกระแสต่าง ๆ ให้กับสังคมไทยได้ไม่น้อย เนื่องจากเว็บบอร์ดเป็นหน่วยทางสังคมรูปแบบหนึ่งซึ่งมีข้อมูลข่าวสารไหลเวียนอยู่ในปริมาณมหาศาล ทั้งสื่อมวลชนและสังคมจึงสามารถใช้ประโยชน์จากเว็บบอร์ดได้อย่างไม่จำกัด อย่างไรก็ตามผลการสัมภาษณ์ระบุว่า อิทธิพลของเว็บบอร์ดในการกำหนดประเด็นให้กับสื่อมวลชนนั้นยังคงอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากกระทู้ในเว็บบอร์ดที่จะสามารถพัฒนาไปเป็นข่าวที่อยู่ในความสนใจของสื่อมวลชนนั้น จะต้องเป็นประเด็นที่มีความสำคัญมากจริง ๆ ซึ่งกรณีดังกล่าวไม่ได้มีโอกาสเกิดขึ้นบ่อยนัก ดังนั้นเมื่อบุคลากรงานข่าวหนึ่งสัปดาห์นำข้อมูลในเว็บบอร์ดมาใช้งาน โดยส่วนใหญ่จึงมักอยู่ในลักษณะของการคัดลอกความคิดเห็นของ

ผู้ใช้งานเว็บบอร์ดที่มีต่อประเด็นที่กำลังเป็นข่าว แล้วมานำเสนอเพื่อเสริมน้ำหนักของประเด็นข่าวดังกล่าวให้มีความแน่นยิ่งขึ้น ในทางกลับกันข่าวสารจำนวนไม่น้อยที่ปรากฏอยู่ในเว็บบอร์ดก็เป็นลักษณะของการที่ผู้ใช้งานคัดลอกเนื้อหาข่าวจากประเด็นข่าวที่สื่อมวลชนได้นำเสนอไปแล้ว เพื่อนำมาวิพากษ์วิจารณ์ อภิปราย แสดงความคิดเห็นผ่านการตั้งและตอบกระทู้ จากที่ได้กล่าวไปข้างต้น จะเห็นได้ว่าทั้งเว็บบอร์ดและสื่อมวลชนต่างมีอิทธิพลซึ่งกันและกันในแง่ของการเป็นแหล่งข่าวขนาดใหญ่ที่มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันอยู่ตลอดเวลา

อย่างไรก็ดีแม้ว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่จะมีมุมมองต่อเว็บบอร์ดในฐานะของการเป็นแหล่งข่าว แต่แหล่งข่าวแห่งนี้ก็ยังคงถูกตั้งคำถามในเรื่องของความน่าเชื่อถือ เนื่องจากข้อมูลข่าวสารในเว็บบอร์ดเป็นเพียงการแสดงความคิดเห็นของบุคคลที่ไม่แสดงตัวตน ไม่ระบุชื่อเสียงเรียงนาม (Anonymous) และสถานภาพทางสังคมที่ชัดเจน ดังนั้นเมื่อข้อมูลที่ปรากฏบนเว็บบอร์ดไม่สามารถตรวจสอบข้อเท็จจริงและที่มาที่ไปได้ ความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสารในเว็บบอร์ดจึงอยู่ในระดับต่ำ สำหรับประเด็นข่าวจากเว็บบอร์ดที่สื่อมวลชนให้ความสนใจนั้น ผลการสัมภาษณ์พบว่าส่วนใหญ่จะเป็นประเด็นที่มีความสำคัญและเป็นประเด็นที่ขายได้ ยกตัวอย่างเช่น ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวงการบันเทิง สังคม การพนัน หรือประเด็นที่ล่อแหลมอย่างเรื่องทางเพศ ซึ่งถือเป็นสูตรหลักของหนังสือพิมพ์ประเภทปริมาณโดยทั่วไป ส่วนหนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพกลับไม่ได้ให้ความสนใจกับข้อมูลข่าวสารในเว็บบอร์ดมากนัก เนื่องจากมีทิศทางในการนำเสนอข่าวสารที่แตกต่างกัน

สำหรับอิทธิพลของการกำหนดวาระสารในเว็บบอร์ดโต๊ะเฉลิมไทยและโต๊ะราชดำเนินที่มีต่อการกำหนดประเด็นให้กับสังคมนั้น ผลการศึกษาพบว่า แม้เว็บบอร์ดจะเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพในการเปิดประเด็นและสร้างกระแสต่าง ๆ ได้มากมาย แต่หากปราศจากการเสนอข่าวต่อยอดจากสื่อมวลชนแล้ว โอกาสที่ประเด็นจากเว็บบอร์ดจะแพร่กระจายไปสู่สังคมในวงกว้างนั้นคงเป็นไปได้ยาก ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าผู้ที่มียุทธศาสตร์มากที่สุดในการกำหนดประเด็นให้กับสังคมก็ยังคงเป็นสื่อมวลชนกระแสหลักนั่นเอง

ปริมาณการนำเสนอของกระทู้แนะนำในเว็บบอร์ดโต๊ะเฉลิมไทยและโต๊ะราชดำเนิน

จากการรวบรวมกระทู้แนะนำในเว็บบอร์ดโต๊ะเฉลิมไทยและเว็บบอร์ดโต๊ะราชดำเนินเป็นระยะเวลาทั้งสิ้น 6 เดือนพบว่า มีการนำเสนอกระทู้แนะนำทั้งหมด 552 กระทู้ (เก็บตัวอย่างแบบสลับเปลี่ยนหมุนเวียนกันในเว็บบอร์ดแต่ละโต๊ะ วันละ 3 กระทู้ รวมระยะเวลา 184 วัน) โดยผู้วิจัยสามารถเก็บตัวอย่างได้สิ้น 545 กระทู้ สำหรับอีก 7 กระทู้ที่เหลือนั้น จัดเป็นกระทู้ที่มีเนื้อหา

เข้าช่วยการฝึกกฎ กติกา และมารยาทซึ่งทาง PANTIP.COM ได้กำหนดไว้ในเบื้องต้น ซึ่งปริมาณการนำเสนอกระทู้แนะนำโดยสมาชิกของเว็บบอร์ดแต่ละโต๊ะ สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

เว็บบอร์ดโต๊ะเฉลิมไทยมีการนำเสนอกระทู้แนะนำทั้งหมด 276 กระทู้ (เก็บตัวอย่างวันละ 3 กระทู้ เป็นระยะเวลา 92 วัน) และจากกระทู้แนะนำจำนวน 276 ผู้วิจัยสามารถเก็บตัวอย่างได้สิ้น 271 กระทู้

เว็บบอร์ดโต๊ะราชดำเนินมีการนำเสนอกระทู้แนะนำทั้งหมด 276 กระทู้เช่นเดียวกัน (เก็บตัวอย่างวันละ 3 กระทู้ เป็นระยะเวลา 92 วัน) และจากกระทู้แนะนำจำนวน 276 กระทู้ ผู้วิจัยสามารถเก็บตัวอย่างได้ทั้งสิ้น 274 กระทู้

ประเภทเนื้อหาของกระทู้แนะนำในเว็บบอร์ดโต๊ะเฉลิมไทยและโต๊ะราชดำเนิน

ในระยะเวลา 6 เดือนที่ทำการศึกษาพบว่า เว็บบอร์ดโต๊ะเฉลิมไทยมีการนำเสนอกระทู้แนะนำประเภทเกมและการ์ตูนมากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 จำนวน 72 กระทู้ อันดับที่ 2 ได้แก่ กระทู้แนะนำประเภทสื่อวิทยุ-โทรทัศน์ จำนวน 39 กระทู้ อันดับที่ 3 ได้แก่ กระทู้แนะนำประเภทสถาบันพระมหากษัตริย์และราชวงศ์ จำนวน 32 กระทู้ อันดับที่ 4 ได้แก่ กระทู้แนะนำประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ จำนวน 29 กระทู้ อันดับที่ 5 ได้แก่ กระทู้แนะนำประเภทข่าวสารและเหตุการณ์ต่าง ๆ จำนวน 26 กระทู้ อันดับที่ 6 ได้แก่ กระทู้แนะนำประเภทภาพยนตร์ จำนวน 19 กระทู้ อันดับที่ 7 ได้แก่ กระทู้แนะนำประเภทเบ็ดเตล็ด จำนวน 18 กระทู้ อันดับที่ 8 ได้แก่ กระทู้แนะนำประเภทดนตรีและเพลง จำนวน 13 กระทู้ อันดับที่ 9 ได้แก่ กระทู้แนะนำประเภทคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต จำนวน 11 กระทู้ อันดับที่ 10 ได้แก่ กระทู้แนะนำประเภทบุคคลสาธารณะ ดาราและนักร้อง, กระทู้แนะนำประเภทโฆษณา และกระทู้แนะนำประเภทศิลปวัฒนธรรม ซึ่งมีจำนวน 4 กระทู้เท่ากัน สำหรับกระทู้แนะนำประเภทละครเวทีนั้น ไม่พบการนำเสนอในระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมา (15 มิถุนายน – 15 ธันวาคม 2548)

สำหรับเว็บบอร์ดโต๊ะราชดำเนินพบว่า มีการนำเสนอกระทู้แนะนำประเภทการเมืองมากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 จำนวน 142 กระทู้ อันดับที่ 2 ได้แก่ กระทู้แนะนำประเภทสังคม จำนวน 48 กระทู้ อันดับที่ 3 ได้แก่ กระทู้แนะนำประเภทสถาบันพระมหากษัตริย์และราชวงศ์ จำนวน 34 กระทู้ อันดับที่ 4 ได้แก่ กระทู้แนะนำประเภทเบ็ดเตล็ด 24 กระทู้ อันดับที่ 5 ได้แก่ กระทู้แนะนำประเภทการต่างประเทศ จำนวน 10 กระทู้ อันดับที่ 6 ได้แก่ กระทู้แนะนำประเภทกวีการเมือง จำนวน 9 กระทู้ และอันดับสุดท้ายได้แก่ กระทู้แนะนำประเภทกฎหมาย จำนวน 7 กระทู้ สำหรับ

กระทุ้แนะนำประเภทเศรษฐกิจนั้น ไม่พบการนำเสนอในระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมา (15 มิถุนายน – 15 ธันวาคม 2548)

รูปแบบการสื่อสารของกระทุ้แนะนำในเว็บบอร์ดโต๊ะเฉลิมไทยและโต๊ะราชดำเนิน

จากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า รูปแบบการสื่อสารของกระทุ้แนะนำในเว็บบอร์ดโต๊ะเฉลิมไทยนั้น เป็นการสื่อสารเพื่อแสดงอารมณ์ ความรู้สึก (Expressive Communication) มากที่สุด จำนวน 105 กระทุ้ และอันดับต่อมาได้แก่ การสื่อสารเพื่อการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน (Interactive Communication) จำนวน 100 กระทุ้ ส่วนอันดับสุดท้าย ได้แก่ การสื่อสารเพื่อบอกกล่าว (Cognitive Communication) จำนวน 66 กระทุ้

เมื่อแยกพิจารณารูปแบบการสื่อสารของกระทุ้แนะนำตามประเภทเนื้อหาของเว็บบอร์ดโต๊ะเฉลิมไทยจะพบว่า กระทุ้แนะนำประเภทเกมและการ์ตูน มีการนำเสนอในรูปแบบการสื่อสารเพื่อแสดงอารมณ์ ความรู้สึก (Expressive Communication) มากที่สุด รองลงมาได้แก่ กระทุ้แนะนำประเภทสื่อวิทยุ-โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ ดนตรีและเพลง ข่าวสารและเหตุการณ์ต่าง ๆ ภาพยนตร์ และโฆษณาตามลำดับ แต่ไม่พบรูปแบบการสื่อสารเพื่อแสดงอารมณ์ ความรู้สึกในกระทุ้แนะนำประเภทสถาบันพระมหากษัตริย์และราชวงศ์ บุคคลสาธารณะ ดาราและนักร้อง, คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ละครเวที ศิลปวัฒนธรรม และเบ็ดเตล็ด สำหรับรูปแบบการสื่อสารเพื่อการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน (Interactive Communication) พบว่ากระทุ้แนะนำประเภทเบ็ดเตล็ด มีการนำเสนอในรูปแบบการสื่อสารเพื่อการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันมากที่สุด รองลงมาได้แก่ กระทุ้แนะนำประเภทข่าวสารและเหตุการณ์ต่าง ๆ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ-โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต, สถาบันพระมหากษัตริย์และราชวงศ์ ภาพยนตร์ บุคคลสาธารณะ ดาราและนักร้อง, ศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งเกมและการ์ตูนตามลำดับ แต่ไม่พบรูปแบบการสื่อสารเพื่อการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในกระทุ้แนะนำประเภทดนตรีและเพลง, ละครเวที และโฆษณา ส่วนรูปแบบการสื่อสารประเภทสุดท้ายก็คือ การสื่อสารเพื่อบอกกล่าว (Cognitive Communication) ซึ่งจากการศึกษาพบว่า กระทุ้แนะนำประเภทเกมและการ์ตูน มีการนำเสนอในรูปแบบการสื่อสารเพื่อบอกกล่าวมากที่สุด รองลงมาได้แก่ กระทุ้แนะนำประเภทสถาบันพระมหากษัตริย์และราชวงศ์ ภาพยนตร์ ข่าวสารและเหตุการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตตามลำดับ แต่ไม่พบรูปแบบการสื่อสารเพื่อบอกกล่าวในกระทุ้แนะนำประเภทบุคคลสาธารณะ ดาราและนักร้อง สื่อวิทยุ-โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ ดนตรีและเพลง ละครเวที โฆษณา ศิลปวัฒนธรรม และเบ็ดเตล็ด

นอกจากนี้จากการศึกษายังสามารถสรุปได้ว่า รูปแบบการสื่อสารของกระทุ้แนะนำในเว็บบอร์ดโต้ะราชดำเนิน มีความสอดคล้องกับรูปแบบการสื่อสารของกระทุ้แนะนำในเว็บบอร์ดโต้ะเฉลิมไทย กล่าวคือกระทุ้แนะนำในเว็บบอร์ดราชดำเนินมีรูปแบบการสื่อสารเพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึก (Expressive Communication) มากที่สุด จำนวน 127 กระทุ้ รองลงมาได้แก่ กระทุ้แนะนำในรูปแบบการสื่อสารเพื่อการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน (Interactive Communication) จำนวน 104 กระทุ้ และอันดับสุดท้ายได้แก่ การสื่อสารเพื่อบอกกล่าว (Cognitive Communication) จำนวน 43 กระทุ้

เมื่อแยกพิจารณารูปแบบการสื่อสารของกระทุ้แนะนำ ตามประเภทเนื้อหาของเว็บบอร์ดโต้ะราชดำเนิน จะพบว่า กระทุ้แนะนำประเภทการเมืองมีการนำเสนอในรูปแบบการสื่อสารเพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึก (Expressive Communication) มากที่สุด รองลงมาได้แก่ กระทุ้แนะนำประเภทสังคม, สถาบันพระมหากษัตริย์และราชวงศ์, เบ็ดเตล็ด รวมทั้งกวีการเมืองตามลำดับ แต่ไม่พบรูปแบบการสื่อสารเพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึกในกระทุ้แนะนำประเภทเศรษฐกิจ, กฎหมาย และการต่างประเทศ สำหรับรูปแบบการสื่อสารเพื่อการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน (Interactive Communication) พบว่า กระทุ้แนะนำประเภทการเมือง มีการนำเสนอในรูปแบบการสื่อสารเพื่อการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันมากที่สุด รองลงมาได้แก่ กระทุ้แนะนำประเภทเบ็ดเตล็ด, สถาบันพระมหากษัตริย์และราชวงศ์, สังคม, การต่างประเทศ รวมทั้งกฎหมายตามลำดับ แต่ไม่พบรูปแบบการสื่อสารเพื่อการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในกระทุ้แนะนำประเภทกวีการเมือง และเศรษฐกิจ ส่วนรูปแบบการสื่อสารประเภทสุดท้ายก็คือ การสื่อสารเพื่อบอกกล่าว (Cognitive Communication) จากการศึกษพบว่า กระทุ้แนะนำประเภทการเมืองมีการนำเสนอในรูปแบบการสื่อสารเพื่อบอกกล่าวมากที่สุดเช่นเดียวกัน รองลงมาได้แก่ กระทุ้แนะนำประเภทสังคม และสถาบันพระมหากษัตริย์และราชวงศ์ตามลำดับ แต่ไม่พบรูปแบบการสื่อสารเพื่อบอกกล่าวในกระทุ้แนะนำประเภทกวีการเมือง, เศรษฐกิจ, กฎหมาย, การต่างประเทศ รวมทั้งเบ็ดเตล็ด

ความสัมพันธ์ระหว่างกระทุ้แนะนำในเว็บบอร์ดโต้ะเฉลิมไทยและโต้ะราชดำเนิน (Public Agenda) กับข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน (Media Agenda)

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระทุ้แนะนำในเว็บบอร์ดโต้ะเฉลิมไทยและโต้ะราชดำเนิน (Public Agenda) กับข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน (Media Agenda) พบว่า ในระยะเวลา 6 เดือนที่ทำการศึกษา กระทุ้แนะนำในเว็บบอร์ดโต้ะเฉลิมไทยนำเสนอเนื้อหาที่มีความสัมพันธ์กับข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐทั้งหมด 20 ชิ้น ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวพบ

ในรูปแบบของเนื้อหาข่าวมากที่สุด จำนวน 8 ชิ้น รองลงมาได้แก่ พาดหัวข่าว จำนวน 6 ชิ้น ภาพข่าว จำนวน 5 ชิ้น และอันดับสุดท้ายคือ สกู๊ปข่าว จำนวน 1 ชิ้น เมื่อพิจารณารูปแบบของความสัมพันธ์ข้างต้นแยกตามประเภทเนื้อหาของเว็บบอร์ดเดอะเจลิมไทยพบว่า กระตุ้นแนะนำประเภทข่าวสารและเหตุการณ์ต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับเนื้อหาข่าวหน้าหนึ่งของไทยรัฐมากที่สุด รองลงมาได้แก่ กระตุ้นแนะนำประเภทสถาบันพระมหากษัตริย์และราชวงศ์ แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาข่าวหน้าหนึ่งกับกระตุ้นแนะนำประเภทอื่น ๆ ส่วนความสัมพันธ์ในรูปแบบพาดหัวข่าวพบว่า กระตุ้นแนะนำประเภทข่าวสารและเหตุการณ์ต่าง ๆ เป็นกระตุ้นแนะนำประเภทเดียวที่มีความสัมพันธ์กับพาดหัวข่าวหน้าหนึ่งของไทยรัฐ เนื่องจากไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างพาดหัวข่าวหน้าหนึ่งกับกระตุ้นแนะนำประเภทอื่น ๆ สำหรับความสัมพันธ์ในรูปแบบภาพข่าวพบว่า กระตุ้นแนะนำประเภทข่าวสารและเหตุการณ์ต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับภาพข่าวหน้าหนึ่งของไทยรัฐมากที่สุด รองลงมาได้แก่ กระตุ้นแนะนำประเภทสถาบันพระมหากษัตริย์และราชวงศ์ แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างภาพข่าวหน้าหนึ่งกับกระตุ้นแนะนำประเภทอื่น ๆ และความสัมพันธ์รูปแบบสุดท้ายก็คือ สกู๊ปข่าว โดยจากการศึกษาพบว่า กระตุ้นแนะนำประเภทข่าวสารและเหตุการณ์ต่าง ๆ เป็นกระตุ้นแนะนำประเภทเดียวที่มีความสัมพันธ์กับสกู๊ปข่าวหน้าหนึ่งของไทยรัฐ เนื่องจากไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างสกู๊ปข่าวหน้าหนึ่งกับกระตุ้นแนะนำประเภทอื่น ๆ

นอกจากนี้จากการศึกษายังสรุปได้ว่า กระตุ้นแนะนำในเว็บบอร์ดเดอะเจลิมไทยมีความสัมพันธ์กับข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์เดลินิวส์เช่นเดียวกัน แต่ความสัมพันธ์นั้นมีปริมาณน้อยกว่าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ กล่าวคือในขณะที่ไทยรัฐพบทั้งหมด 20 ชิ้น แต่ในเดลินิวส์จะพบเพียง 15 ชิ้น เท่านั้น ซึ่ง 15 ชิ้นดังกล่าวอยู่ในรูปแบบของเนื้อหาข่าวและพาดหัวข่าวมากที่สุด คือจำนวน 6 ชิ้น เท่ากัน รองลงมาได้แก่ ภาพข่าว จำนวน 3 ชิ้น และไม่พบความสัมพันธ์ในรูปแบบของสกู๊ปข่าว เมื่อทำการพิจารณารูปแบบของความสัมพันธ์ข้างต้นแยกตามประเภทเนื้อหาของเว็บบอร์ดเดอะเจลิมไทยพบว่า กระตุ้นแนะนำประเภทข่าวสารและเหตุการณ์ต่าง ๆ เป็นกระตุ้นแนะนำประเภทเดียวที่มีความสัมพันธ์กับเนื้อหาข่าวหน้าหนึ่งของเดลินิวส์ เนื่องจากไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาข่าวหน้าหนึ่งกับกระตุ้นแนะนำประเภทอื่น ๆ ส่วนความสัมพันธ์ในรูปแบบพาดหัวข่าวพบว่า กระตุ้นแนะนำประเภทข่าวสารและเหตุการณ์ต่าง ๆ เป็นกระตุ้นแนะนำประเภทเดียวที่มีความสัมพันธ์กับพาดหัวข่าวหน้าหนึ่งของเดลินิวส์ เนื่องจากไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างพาดหัวข่าวหน้าหนึ่งกับกระตุ้นแนะนำประเภทอื่น ๆ สำหรับความสัมพันธ์ในรูปแบบภาพข่าวพบว่า กระตุ้นแนะนำประเภทข่าวสารและเหตุการณ์ต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับภาพข่าวหน้าหนึ่งของเดลินิวส์มากที่สุด รองลงมาได้แก่ กระตุ้นแนะนำประเภทสถาบันพระมหากษัตริย์และราชวงศ์ แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างภาพข่าวหน้าหนึ่งกับกระตุ้นแนะนำประเภทอื่น ๆ และความสัมพันธ์รูปแบบสุดท้ายก็คือ สกู๊ปข่าว

ซึ่งจากการศึกษาพบว่า สกู๊ปข่าวหน้าหนึ่งของเดลินิวส์ ไม่มีความสัมพันธ์กับกระทู้แนะนำทุกประเภทในเว็บบอร์ดโต๊ะเฉลิมไทย

ในส่วนของเว็บบอร์ดโต๊ะราชดำเนินนั้น จากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า ข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีความสัมพันธ์กับกระทู้แนะนำในเว็บบอร์ดโต๊ะราชดำเนินทั้งหมด 40 ชิ้น ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าว พบในรูปแบบเนื้อหาข่าวมากที่สุด จำนวน 19 ชิ้น รองลงมาได้แก่ พาดหัวข่าว จำนวน 12 ชิ้น ภาพข่าว จำนวน 6 ชิ้น และอันดับสุดท้ายคือ สกู๊ปข่าว จำนวน 3 ชิ้น อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณารูปแบบของความสัมพันธ์ข้างต้นแยกตามประเภทเนื้อหาของเว็บบอร์ดโต๊ะราชดำเนินพบว่า กระทู้แนะนำประเภทการเมืองมีความสัมพันธ์กับเนื้อหาข่าวหน้าหนึ่งของไทยรัฐมากที่สุด รองลงมาได้แก่ กระทู้แนะนำประเภทสังคม, การต่างประเทศ, สถาบันพระมหากษัตริย์ และราชวงศ์ ซึ่งมีปริมาณเท่ากับเบ็ดเตล็ด แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาข่าวหน้าหนึ่งกับกระทู้แนะนำประเภทอื่น ๆ ส่วนความสัมพันธ์ในรูปแบบพาดหัวข่าวพบว่า กระทู้แนะนำประเภทสังคมมีความสัมพันธ์กับพาดหัวข่าวหน้าหนึ่งของไทยรัฐมากที่สุด รองลงมาได้แก่ กระทู้แนะนำประเภทการเมือง, สถาบันพระมหากษัตริย์และราชวงศ์ ซึ่งมีปริมาณเท่ากับเบ็ดเตล็ด แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างพาดหัวข่าวหน้าหนึ่งกับกระทู้แนะนำประเภทอื่น ๆ สำหรับความสัมพันธ์ในรูปแบบภาพข่าวพบว่า กระทู้แนะนำประเภทสังคมมีความสัมพันธ์กับภาพข่าวหน้าหนึ่งของไทยรัฐมากที่สุด รองลงมาได้แก่ กระทู้แนะนำประเภทการเมือง แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างภาพข่าวหน้าหนึ่งกับกระทู้แนะนำประเภทอื่น ๆ และความสัมพันธ์รูปแบบสุดท้ายก็คือ สกู๊ปข่าว ซึ่งจากการศึกษาพบว่า กระทู้แนะนำประเภทสังคมมีความสัมพันธ์กับสกู๊ปข่าวหน้าหนึ่งของไทยรัฐมากที่สุด รองลงมาได้แก่ กระทู้แนะนำประเภทการเมือง แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างสกู๊ปข่าวหน้าหนึ่งกับกระทู้แนะนำประเภทอื่น ๆ

นอกจากนี้ผลการศึกษายังสรุปได้ว่า กระทู้แนะนำในเว็บบอร์ดโต๊ะราชดำเนินมีความสัมพันธ์กับข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์เดลินิวส์เช่นเดียวกัน ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้มีปริมาณมากกว่าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ กล่าวคือในขณะที่ไทยรัฐพบ 40 ชิ้น แต่ในเดลินิวส์พบทั้งหมด 65 ชิ้น ซึ่ง 65 ชิ้นดังกล่าวอยู่ในรูปแบบของเนื้อหาข่าวมากที่สุด จำนวน 29 ชิ้น รองลงมา ได้แก่ พาดหัวข่าว จำนวน 24 ชิ้น ภาพข่าว จำนวน 11 ชิ้น และอันดับสุดท้ายคือ สกู๊ปข่าว จำนวน 1 ชิ้น และเมื่อพิจารณารูปแบบของความสัมพันธ์ข้างต้นแยกตามประเภทเนื้อหาของเว็บบอร์ดโต๊ะราชดำเนินพบว่า กระทู้แนะนำประเภทการเมืองมีความสัมพันธ์กับเนื้อหาข่าวหน้าหนึ่งของเดลินิวส์มากที่สุด รองลงมาได้แก่ กระทู้แนะนำประเภทสังคม, สถาบันพระมหากษัตริย์และราชวงศ์, การต่างประเทศ และเบ็ดเตล็ดตามลำดับ แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาข่าวหน้าหนึ่งกับกระทู้แนะนำประเภทอื่น ๆ ส่วนความสัมพันธ์ในรูปแบบพาดหัวข่าวพบว่า กระทู้แนะนำประเภทการเมืองมี

ความสัมพันธ์กับภาพหัวขำหน้าหนึ่งของเดลินิวส์มากที่สุด รองลงมาได้แก่ กระตุ้แนะนำประเภทสถาบันพระมหากษัตริย์และราชวงศ์ ซึ่งมีปริมาณเท่ากับประเภทสังคม อันดับต่อมาได้แก่ กระตุ้แนะนำประเภทการต่างประเทศ ซึ่งมีปริมาณเท่ากับประเภทเบ็ดเตล็ด แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างภาพหัวขำหน้าหนึ่งกับกระตุ้แนะนำประเภทอื่น ๆ สำหรับความสัมพันธ์ในรูปแบบภาพข่าวพบว่า กระตุ้แนะนำประเภทการเมืองมีความสัมพันธ์กับภาพหัวขำหน้าหนึ่งของเดลินิวส์มากที่สุด รองลงมาได้แก่ กระตุ้แนะนำประเภทสถาบันพระมหากษัตริย์และราชวงศ์ ซึ่งมีปริมาณเท่ากับประเภทสังคม แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างภาพหัวขำหน้าหนึ่งกับกระตุ้แนะนำประเภทอื่น ๆ และความสัมพันธ์รูปแบบสุดท้ายคือ สกู๊ปข่าว ซึ่งจากการศึกษาพบว่ากระตุ้แนะนำประเภทสังคมเป็นกระตุ้แนะนำประเภทเดียวที่มีความสัมพันธ์กับสกู๊ปข่าวหน้าหนึ่งของเดลินิวส์ เนื่องจากไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างสกู๊ปข่าวหน้าหนึ่งกับกระตุ้แนะนำประเภทอื่น ๆ

อย่างไรก็ดีผลของการวิเคราะห์เนื้อหาข้างต้นชี้ให้เห็นว่า กระตุ้แนะนำประเภทข่าวสารและเหตุการณ์ต่าง ๆ ในเว็บบอร์ดโต๊ะเฉลิมไทย รวมทั้งกระตุ้แนะนำประเภทการเมืองและประเภทสังคมในเว็บบอร์ดโต๊ะราชดำเนิน เป็นประเภทของกระตุ้แนะนำที่มีเนื้อหาสัมพันธ์กับหัวขำหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและเดลินิวส์มากที่สุด ซึ่งผลของการวิเคราะห์เนื้อหาข้างต้นสอดคล้องกับผลของการสัมภาษณ์ซึ่งพบว่า ประเด็นที่ผู้ใช้งานเว็บบอร์ดนำมาพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นผ่านการตั้งและตอบกระทู้ นั้น ส่วนหนึ่งเป็นลักษณะของการคัดลอกเนื้อหามาจากประเด็นข่าวที่สื่อมวลชนกระแสหลักได้นำเสนอไปแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นทางการเมืองและเศรษฐกิจ

อภิปรายผลการศึกษา

ผู้วิจัยได้นำผลของการวิเคราะห์เนื้อหากระตุ้แนะนำในเว็บบอร์ดโต๊ะราชดำเนินและเว็บบอร์ดโต๊ะเฉลิมไทย รวมทั้งหัวขำหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและเดลินิวส์ มาวิเคราะห์ร่วมกับผลที่ได้จากการสัมภาษณ์บุคลากรของ PANTIP.COM รวมทั้งบรรณาธิการข่าวและผู้สื่อข่าวของหนังสือพิมพ์รายวัน อันได้แก่ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ และหนังสือพิมพ์มติชน โดยผู้วิจัยได้นำทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์ ซึ่งการอภิปรายผลได้แยกเป็นประเด็นที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

กระบวนการ ความเป็นมา ตลอดจนอิทธิพลของการกำหนดวาระสารในเว็บบอร์ดโต๊ะ
เฉลิมไทยและโต๊ะราชดำเนินที่มีต่อการกำหนดประเด็นให้กับสื่อมวลชนและสังคม

กระบวนการ ความเป็นมาของการกำหนดวาระสารในเว็บบอร์ด

ผลการศึกษาพบว่า โต๊ะเฉลิมไทยและโต๊ะราชดำเนิน จัดเป็น 2 ใน 20 โต๊ะของเว็บบอร์ดคาเฟ่ (Café) ที่ได้รับความนิยมอย่างสูงจากผู้ให้บริการเว็บไซต์ PANTIP.COM โดยเว็บบอร์ดทั้ง 2 โต๊ะเกิดจากความต้องการของผู้ใช้งาน ซึ่งต้องการเว็บบอร์ดที่มีความเฉพาะเจาะจงและหลากหลายมากยิ่งขึ้น เนื่องจากในระยะแรกที่เว็บบอร์ดของ PANTIP.COM เปิดให้บริการนั้น เรื่องที่พูดคุยกันส่วนใหญ่ยังคงเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ แต่เมื่อมีผู้ให้บริการมากขึ้น ความต้องการของผู้ใช้งานจึงเริ่มมีความหลากหลายมากขึ้นเช่นเดียวกัน ดังนั้น PANTIP.COM จึงเปิดให้บริการในส่วนของเว็บบอร์ดคาเฟ่ พร้อมกับเว็บบอร์ดที่แยกย่อยออกมาอีกหลายเว็บบอร์ด คำว่า “โต๊ะ” จะถูกนำมาใช้ในการแบ่งเว็บบอร์ดย่อย ๆ เหล่านี้ออกตามลักษณะความสนใจของผู้ใช้ ยกตัวอย่างเช่น เว็บบอร์ดโต๊ะเฉลิมไทยจะเป็นแหล่งรวมของผู้ใช้งานที่มีความชื่นชอบในเรื่องของวงการบันเทิง ดนตรี ภาพยนตร์ โฆษณา ศิลปวัฒนธรรม ฯลฯ ในขณะที่โต๊ะราชดำเนินจะเป็นแหล่งรวมของผู้ใช้งานที่มีความสนใจในเรื่องของการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ เป็นต้น

การใช้งานในเว็บบอร์ดโต๊ะเฉลิมไทยและโต๊ะราชดำเนิน จะเป็นลักษณะของการตั้งกระทู้ถามและตอบในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งผู้ใช้งานสามารถสวมบทบาทได้ทั้งผู้ตั้งและผู้ตอบกระทู้ ในหน้าแรกของเว็บบอร์ดแต่ละโต๊ะจะมีการนำเสนอกระทู้ตั้งจำนวน 700 กระทู้ และกระทู้แนะนำโดยสมาชิกจำนวน 3 กระทู้ (ข้อมูล ณ วันที่ 15 มิถุนายน 2548) ก่อนที่กระทู้ตั้งใด ๆ ก็ตามจะกลายเป็นกระทู้แนะนำ ก็จำเป็นต้องผ่านกระบวนการคัดเลือกจากสมาชิกเว็บบอร์ดด้วยวิธีการโหวต (Vote) ให้คะแนน และเมื่อกระทู้ตั้งใดก็ตามมีคะแนนมากที่สุดใน 3 อันดับแรก ก็จะได้เลื่อนขั้นขึ้นมาเป็น “กระทู้แนะนำโดยสมาชิก” กระบวนการสร้างกระทู้แนะนำโดยสมาชิกดังที่ได้กล่าวไปข้างต้น สอดคล้องกับแนวคิด “องศาความเข้มข้นของข่าว” ซึ่งทำหน้าที่ส่งเสริมบทบาทของการกำหนดวาระสาร (สุพงษ์ โสธนะเสถียร, 2533, น. 145-148) กล่าวคือกระทู้แนะนำโดยสมาชิกจะมีการเพิ่มเติม หรือขยายพื้นที่ของข่าวสารนั้นมากกว่าปกติ เพราะเมื่อกระทู้ตั้ง ๆ ใดก็ตามถูกโหวตจนมีคะแนนมากพอที่จะเป็นกระทู้แนะนำโดยสมาชิก กระทู้ดังกล่าวจะถูกเลื่อนจากกระทู้ตั้งทั่วไป ขึ้นมาอยู่ในตำแหน่งบนสุดของกระทู้ตั้งทั้งหมด พร้อมกับมีสัญลักษณ์รูป เพื่อแสดงให้เห็นสมาชิกและผู้ให้บริการเว็บบอร์ดคนอื่นได้ทราบว่า กระทู้ดังกล่าวเป็นกระทู้ที่มีความสำคัญและน่าสนใจมากกว่ากระทู้ตั้งอื่น ๆ นอกจากนี้เมื่อพิจารณาถึงความถี่ในการนำเสนอจะเห็นได้ว่า ขณะที่กระทู้ตั้งอื่น ๆ เลื่อนตกจากเว็บบอร์ดหน้าแรกไปขึ้นหน้าใหม่อย่างรวดเร็วตามปริมาณการ

ตั้งกระทู้ในแต่ละวัน แต่สำหรับกระทู้แนะนำโดยสมาชิกนั้นจะอยู่ในตำแหน่งคงที่ และมักจะมีระยะเวลาการนำเสนอยาวนานกว่ากระทู้ตั้งโดยทั่วไป ดังนั้นสมาชิกและผู้ใช้งานคนอื่น ๆ จึงมีโอกาสเข้าไปอ่าน ร่วมแสดงความคิดเห็น และโหวตให้คะแนนกระทู้แนะนำมากกว่ากระทู้ตั้งอื่น ๆ ในหน้าเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ใ้คงที่ดีเพื่อให้กระทู้แนะนำได้มีการสับเปลี่ยนหมุนเวียน ทางเว็บบอร์ดคาเฟ่จึงได้ใช้วิธีกำหนดให้กระทู้แนะนำแต่ละกระทู้ มีค่าไม่เกิน 1.0 เพื่อที่จะนำค่าดังกล่าวมาคูณกับคะแนนโหวตจากสมาชิกเข้าไปตามอายุกระทู้ (Factor) ซึ่งหมายความว่า ถ้ากระทู้มีคะแนนเท่าเดิม แต่มต่อของกระทู้ก็จะลดลงไปเรื่อย ๆ ตามเวลา จนกระทั่งมีกระทู้ตั้งอื่น ๆ ซึ่งมีคะแนนมากกว่าขึ้นมาแทนที่ ดังนั้นกระทู้แนะนำโดยสมาชิกจึงมีโอกาสถูกจัดเรียงอันดับใหม่ได้ตลอดเวลา

นอกจากนี้ผลการศึกษายังชี้ให้เห็นว่า โต๊ะเฉลิมไทยและโต๊ะราชดำเนิน เป็นเว็บบอร์ดที่มีสมาชิกแนะนำกระทู้เข้ามามากที่สุด ด้วยเหตุที่ว่าสมาชิกผู้ใช้งานเว็บบอร์ดโต๊ะดังกล่าวเป็นประจำนั้น มีความตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่ง รวมทั้งมีความเป็นเจ้าของในเว็บบอร์ดทั้ง 2 โต๊ะนี้ และเมื่อพิจารณาถึงปรากฏการณ์การกำหนดวาระสารในเว็บบอร์ดซึ่งอยู่ในความสนใจของสื่อมวลชนในหลาย ๆ กรณีจะพบว่า ข่าวสารหรือประเด็นดังกล่าว มักมีต้นกำเนิดมาจากเว็บบอร์ดโต๊ะเฉลิมไทยและเว็บบอร์ดโต๊ะราชดำเนินใน PANTIP.COM นั่นเอง

ข้อเปรียบเทียบระหว่างกระบวนการกำหนดวาระสารในเว็บบอร์ด กับกระบวนการกำหนดวาระสารในหนังสือพิมพ์รายวัน

การกำหนดวาระสารกล่าวได้ว่าเป็นผลผลิตของการกรองข่าวโดยสื่อ (Product of media gatekeeping) ดังนั้น “ข่าวหน้าหนึ่ง” ก็เปรียบได้กับผลผลิตของการกรองข่าวโดยหนังสือพิมพ์ ส่วน “กระทู้แนะนำโดยสมาชิก” ก็คือผลผลิตของการคัดกรองประเด็นจากสมาชิกผู้ใช้งานเว็บบอร์ด และเมื่อทำการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกระบวนการกำหนดวาระสารในเว็บบอร์ด (Public Agenda) กับกระบวนการกำหนดวาระสารในหนังสือพิมพ์ (Media Agenda) พบว่าทั้ง 2 กระบวนการมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงในเรื่องของ “จำนวนผู้กำหนดวาระ” กล่าวคือในขณะที่กระบวนการคัดเลือกกระทู้แนะนำโดยสมาชิก ว่าประเด็นใดในเว็บบอร์ดที่สมาชิกหรือผู้ใช้งานคนอื่น ๆ ควรให้ความสนใจนั้น เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของผู้ใช้งานจำนวนมาก แต่สำหรับการเลือกเฟ้นข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ ว่าแต่ละวันคนในสังคมควรให้ความสำคัญกับข่าวสารประเด็นใด กลับอยู่ในดุลยพินิจของกองบรรณาธิการผู้เข้าร่วมประชุมข่าวเพียงไม่กี่คนเท่านั้น

เมื่อการคัดเลือกประเด็นในเว็บบอร์ดอยู่ในอำนาจของผู้ใช้งานเว็บบอร์ดจำนวนมาก ปัญหาเรื่อง “ใคร” คือผู้กำหนดวาระสารจึงมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น (อนุชา ทิรคานนท์, 2547, น. 45) เนื่องจากผู้ซึ่งทำหน้าที่กำหนดวาระสารในสื่อกระแสหลักโดยทั่วไป มักจะเป็นบุคลากรด้านสื่อสารมวลชน ยกตัวอย่างเช่น บรรณาธิการข่าวหรือผู้สื่อข่าว แต่สำหรับเวทีสาธารณะ (Public Forum)

อย่างเว็บบอร์ดแล้ว กล่าวได้ว่าอำนาจในการกำหนดวาระสารนั้นตกอยู่ในมือของทุกฝ่าย ซึ่งผลจากการศึกษาพบว่า บางกรณีการแสดงความคิดเห็นผ่านกระทู้ในเว็บบอร์ดได้ระดมดำเนิน จะอยู่ในลักษณะของการ Dump ข่าว กล่าวคือมีการโพสต์ข้อความแสดงความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันเป็นจำนวนมาก ซึ่งการแสดงความคิดเห็นดังกล่าว อาจเป็นการโพสต์ข้อความซ้ำไปซ้ำมาของผู้ใช้งานคนเดียวกัน หรืออาจเป็นการโพสต์เพื่อสร้างกระแสของบุคคลบางกลุ่มก็เป็นไปได้ ดังนั้นระดับความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสารในเว็บบอร์ดจึงค่อนข้างต่ำ ด้วยเหตุดังกล่าวส่งผลให้หนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพที่เน้นการนำเสนอข่าวหนัก (Hard News) อย่างมติชนแทบไม่ให้ความสำคัญกับข้อมูลข่าวสารในเว็บบอร์ดเลย ส่วนหนังสือพิมพ์ประเภทปริมาณทั้งไทยรัฐและเดลินิวส์นั้น อาจมีการนำข้อมูลจากเว็บบอร์ดมาใช้บ้าง แต่ก็ยังคงเป็นเพียงส่วนน้อย

เว็บบอร์ดกับการกำหนดประเด็นให้กับสื่อมวลชนและสังคม

ในแง่ของการกำหนดประเด็นให้กับสื่อมวลชนนั้น บุคลากรจาก PANTIP.COM รวมทั้งบุคลากรงานข่าวหนังสือพิมพ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือพิมพ์ประเภทปริมาณ มีมุมมองต่อเว็บบอร์ดของ PANTIP.COM ในฐานะของการเป็นแหล่งข่าว ถึงแม้ว่าข้อมูลข่าวสารในแหล่งข่าวขนาดใหญ่แห่งนี้จะมีความน่าเชื่อถืออยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากเป็นเพียงการแสดงความคิดเห็นของผู้ใช้งานที่ไม่แสดงตัวตน แต่เว็บบอร์ดก็ทำหน้าที่เป็นแหล่งข่าวที่สามารถสร้างกระแสต่าง ๆ ให้กับสังคมได้ไม่น้อย จากการศึกษาในระยะ 6 เดือนที่ผ่านมา (15 มิถุนายน – 15 ธันวาคม 2548) พบว่าประเด็นข่าวในเรื่องของภาพประเพณีการรับน้องเป็นเพียงประเด็นเดียวที่เว็บบอร์ดได้เข้ามามีบทบาทในการกำหนดวาระสารให้กับสื่อมวลชนและสังคม กล่าวคือมีการโพสต์ภาพประเพณีการรับน้องเชิงอนาจารในเว็บบอร์ดคาเฟ่ของ PANTIP.COM ซึ่งภาพดังกล่าวปรากฏขึ้นในการแสดงความคิดเห็นที่ 13 โพสต์โดย “รันยอะเวย์@ไทยเมลดอทคอม” ภายในกระทู้ตั้ง “ไ้พวกรุ่นพี่นิสิตกล้าแสดงท่าท่าพิเรนแต่ในสังคมไม่กล้าแสดงน้ำใจ” ของเว็บบอร์ดได้ระดมดำเนิน อย่างไรก็ตามหลังจากนั้นภาพรับน้องดังกล่าวก็ได้ปรากฏขึ้นในเว็บบอร์ดได้เฉลิมไทยเช่นเดียวกัน ภายในกระทู้แนะนำ “ถ่ายให้เห็นกันจะ ๆกับรูปภาพกิจกรรมรับน้องของสถานศึกษาบางแห่ง” โดยอยู่ในการแสดงความคิดเห็นที่ 61 โพสต์โดย “มารแห่งความดี” และถึงแม้จะไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่ากระทู้ใดหรือเว็บบอร์ดใดใดเป็นจุดเริ่มต้น แต่ภาพดังกล่าวก็ได้ปรากฏเป็นข่าวหน้าหนึ่งทั้งในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและเดลินิวส์ โดยในประเทศไทยมีการระบุในเนื้อหาข่าวอย่างชัดเจนว่า เป็นภาพที่ดาวน์โหลด (Download) มาจากเว็บไซต์พันทิป

ภาพที่ 5.1

ภาพรับน้องที่ถูกโพสต์ในเว็บบอร์ดใต้เฉลิมไทยและใต้ราชดำเนิน

ที่กระทรวงศึกษาธิการ บ่ายวันเดียวกัน น.พ.ทศพร เสรีรักษ์ ที่ปรึกษา รมว.ศึกษาธิการ เปิดแถลงข่าวการรับน้อง พร้อมนำภาพกิจกรรมการรับน้องของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งที่โหลดมาจากเว็บไซต์ของพันทิปมาแสดงต่อสื่อมวลชน โดยภาพดังกล่าวเป็นการแสดงกิจกรรมการรับน้องที่เรียกกันว่าทำ "บั่นกล้วย" ซึ่งเป็นท่าที่ให้นักศึกษาหญิงนั่งคุกเข่า หันหน้าตรงกับเป้ากางเกงของนักศึกษาชาย มองดูแล้วคล้ายการทำอรัลเช็กซ์ ในภาพมีนักศึกษาจับคู่ทำทำบั่นกล้วย 6 คู่ โดยมีเพื่อนนักศึกษาประมาณ 30 คน ยืนล้อมวงปรบมือเชียร์กันด้วยความสนุกสนาน น.พ.ทศพรกล่าวว่า เห็นภาพกิจกรรมรับน้องนี้แล้วไม่สบายใจมากเพราะส่อไปในทางอนาจาร จึงได้ประสานไปยังเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษาขอให้ตรวจสอบว่าภาพดังกล่าว เป็นการรับน้องของมหาวิทยาลัยใด พร้อมทั้งให้เร่งติดตามผู้บริหารและรุ่นพี่ให้ออกมารับผิดชอบกับพฤติกรรมดังกล่าว ("รับน้องอนาจาร," 15 มิถุนายน 2548, น. 11)

ปรากฏการณ์ข้างต้นสอดคล้องกับแนวคิดของเดียร์ริงและโรเจอร์ส (Dearing and Rogers, 1992, pp. 3-6) ในส่วนของ Public Agenda หรือประเด็นที่สาธารณชนให้ความสนใจ รวมทั้งตระหนักว่ามีความสำคัญต่อตนเองและสังคมโดยรวม ซึ่งสื่อมวลชนก็จะหยิบประเด็นหรือความคิดเห็นของสาธารณะ (Public Opinion) ดังกล่าวมานำเสนอ แทนที่สื่อมวลชนจะเป็นผู้กำหนดวาระสารหรือกำหนดประเด็นขึ้นมาเอง

ถึงแม้ว่าเว็บบอร์ดจะมีบทบาทในการกำหนดประเด็นให้กับสื่อมวลชน อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในแง่ของความเป็นไปได้แล้ว จะพบว่าปรากฏการณ์เช่นนี้มีโอกาสเกิดขึ้นได้ไม่บ่อยนัก แม้ว่าในบางกรณีเว็บบอร์ดจะมีอิทธิพลในการกำหนดประเด็นบางเรื่องให้กับสังคม แต่หาก

ปราศจากการเสนอข่าวต่อยอดจากสื่อมวลชนแล้ว ประเด็นดังกล่าวก็คงอยู่ในความสนใจเพียงแค่ว่า กลุ่มของผู้ใช้งานเว็บบอร์ดและอินเทอร์เน็ตเท่านั้น โดยผลจากการศึกษาชี้ว่า ถึงแม้หนังสือพิมพ์ประเภทปริมาณจะมองเว็บบอร์ดในฐานะของแหล่งข่าว แต่ในทางกลับกันหนังสือพิมพ์เองก็ทำหน้าที่เป็นแหล่งข่าวให้กับเว็บบอร์ดเช่นเดียวกัน เนื่องจากข่าวสารส่วนใหญ่ที่พูดคุยกันในเว็บบอร์ดนั้น มักจะเป็นประเด็นที่คัดลอกเนื้อหาจากการเสนอข่าวของสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ อีกต่อหนึ่งไม่ว่าจะเป็นจากหนังสือพิมพ์ หนังสือพิมพ์ออนไลน์ หรือจากรายการโทรทัศน์ต่าง ๆ ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า ผู้ที่มีบทบาทในการกำหนดประเด็นให้กับสังคมมากที่สุด ก็ยังคงเป็นสื่อมวลชนกระแสหลักอยู่นั่นเอง

นอกจากนี้ผลจากการสัมภาษณ์ยังพบว่า เมื่อสื่อมวลชนหยิบประเด็นที่มีต้นกำเนิดจากเว็บบอร์ดหรืออินเทอร์เน็ตไปนำเสนอ บ่อยครั้งได้มีการเขียนข่าวในเชิงลบ หรือทำการพาดหัวข่าวด้วยข้อความที่รุนแรง โดยเมื่อพิจารณาถึงกรณีภาพรบกวนน้องจางดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้นพบว่า ในหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ฉบับวันที่ 15 มิถุนายน 2548 ได้ลงข่าวหน้าหนึ่งด้วยข้อความ “ศธ. เดินรบน้องลามก นศ.หญิงคุกเข่าแนบเป้ารุ่นพี่ มีมือดีโพสต์ลงในเว็บ หมอทศพรสั่ง สกอ.ตรวจสอบสถาบันใด ผู้บริหารต้องรับผิดชอบ” จะเห็นได้ว่าหัวข่าวดังกล่าวมีการพาดพิงถึงที่มาของภาพอย่างชัดเจนว่ามาจากเว็บ จากหลาย ๆ กรณีที่ผ่านมา เมื่อมีประเด็นที่เกี่ยวกับภาพน้องจางหรือคลิปวิดีโอต่าง ๆ เกิดขึ้นในเว็บบอร์ดและอินเทอร์เน็ตแล้วกลายเป็นประเด็นข่าวในสื่อมวลชนกระแสหลัก จะสังเกตได้ว่าถ้อยคำที่ใช้ในการเขียนข่าวนั้นมักจะสร้างภาพลักษณ์ในทางลบให้กับสื่อออนไลน์อยู่เสมอ ซึ่งการเสนอข่าวในลักษณะนี้ ส่งผลให้ผู้ที่ไม่เคยสัมผัสกับสื่อประเภทนี้มาก่อน เกิดมีมุมมองในแง่ลบต่อเว็บบอร์ดและอินเทอร์เน็ตได้

ประเภทเนื้อหาของกระทู้แนะนำในเว็บบอร์ดโต๊ะเฉลิมไทยและโต๊ะราชดำเนิน

ผลจากการสัมภาษณ์พบว่า กระทู้ที่สมาชิกกดโหวตเพื่อเลือกขึ้นมาเป็นกระทู้แนะนำนั้น จะไม่มีความแน่นอนเลยว่าเป็นกระทู้ประเภทใด เนื่องจากมีความเป็นไปได้ทั้งกระทู้ที่ดีมีสาระ หรืออาจเป็นกระทู้ที่ไร้สาระโดยสิ้นเชิง ทุกกระทู้จึงมีสิทธิ์ถูกเลือกขึ้นมาเป็นกระทู้แนะนำได้ทั้งสิ้น เมื่อนำผลจากการวิเคราะห์เนื้อหา มาพิจารณาประกอบ จะเห็นได้ว่ากระทู้แนะนำมีการกระจายตัวอยู่ในเนื้อหาประเภทต่าง ๆ ตามที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้เกือบทุกประเภท จะแตกต่างกันก็เพียงความถี่ในการนำเสนอเท่านั้น ในช่วงระยะเวลา 6 เดือนที่ทำการศึกษา กระทู้แนะนำในเว็บบอร์ดโต๊ะเฉลิมไทยที่มีปริมาณการนำเสนอมากที่สุด 3 อันดับแรกก็คือ กระทู้แนะนำประเภทเกมและการ์ตูน, กระทู้แนะนำประเภทสื่อวิทยุ-โทรทัศน์ และกระทู้แนะนำประเภทสถาบันพระมหากษัตริย์และราชวงศ์

ตามลำดับ โดยผลการศึกษาชี้ว่ากระทู้แนะนำ 'ประเภทเกมและการ์ตูนมีความดีในการนำเสนอมากที่สุด' จำนวน 72 กระทู้ ส่วนใหญ่กระทู้ประเภทดังกล่าวมักจะอยู่ในรูปแบบของการให้รายละเอียดเกี่ยวกับเกมประเภทต่าง ๆ ทั้งในอดีตและปัจจุบันพร้อมภาพประกอบ, ภาพการ์ตูนล้อเลียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการล้อเลียนประเด็นทางการเมือง, ภาพการ์ตูนซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับบรรณวงศ์เรื่องต่าง ๆ ในสังคม เช่น การบรรณวงศ์ดสูบบุหรี่ หรือแม้กระทั่งภาพการ์ตูนที่สมาชิกของเว็บบอร์ดวาดขึ้นเองเพื่อนำเสนอเรื่องราวตามจินตนาการของผู้วาด ซึ่งการ์ตูนประเภทนี้ได้รับความนิยมอย่างสูงจากผู้ใช้งาน และมักได้รับการโหวตให้เป็นกระทู้แนะนำโดยสมาชิกอยู่เสมอ จากการวิเคราะห์เนื้อหาตั้งแต่ 15 มิถุนายน - 15 ธันวาคม 2548 พบว่า กระทู้แนะนำในเว็บบอร์ดเดอะเฉลิมไทยที่มีความต่อเนื่องในการนำเสนอมากที่สุดก็คือ กระทู้แนะนำ "การ์ตูนเรื่อง BOYFRIEND แฟนผมเป็นผู้ชาย" จากการโพสต์ของสมาชิกผู้ใช้นามแฝง "แมลงปิศาจ" นำเสนอครั้งแรกในวันที่ 22 สิงหาคม 2548 และครั้งสุดท้ายในวันที่ 23 กันยายน 2548 รวมระยะเวลาทั้งสิ้นกว่า 1 เดือน การ์ตูนเรื่องดังกล่าวเป็นการ์ตูนเรื่องยาว 8 ตอนจบ มีเนื้อหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนเพศเดียวกันและชีวิตในวัยเรียน นำเสนอในรูปแบบของการเล่าเรื่องประกอบภาพ ซึ่งการ์ตูนทั้ง 8 ตอนนี้ได้รับความนิยมอย่างสูงและมีสมาชิกติดตามอ่านกันเป็นจำนวนมาก ส่วนกระทู้แนะนำที่มีความดีในการนำเสนอรองจากเนื้อหาประเภทเกมและการ์ตูนก็คือ กระทู้แนะนำประเภทสื่อวิทยุ-โทรทัศน์ ซึ่งมีการนำเสนอจำนวน 39 กระทู้ เนื้อหาส่วนใหญ่ของกระทู้ประเภทนี้ จะอยู่ในรูปแบบของการนำประเด็นที่น่าสนใจในรายการต่าง ๆ มาวิพากษ์วิจารณ์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ยกตัวอย่างเช่น กระทู้แนะนำ "รายการ "ผู้ชนะสิบทิศ" ช่อง 5 เอาเปรียบคุณพิม (แชมป์กินจุ 7 สมัย) เกินไปหรือเปล่า?" หรือกระทู้แนะนำ "....จดหมายเปิดผนึก.... ถึงรายการคน คั่น คน. ..." เป็นต้น สำหรับกระทู้แนะนำที่มีความดีในการนำเสนอเป็นอันดับที่ 3 ก็คือ กระทู้แนะนำประเภทสถาบันพระมหากษัตริย์และราชวงศ์ โดยมีการนำเสนอจำนวน 32 กระทู้ ยกตัวอย่างเช่น กระทู้แนะนำ "ความลับในหลวง ที่ชาวไทยอยากรู้", กระทู้แนะนำ "น้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณ เปิดโครงการสายซื่อมือเรารักพระเจ้าอยู่หัว" และกระทู้แนะนำ "ใครเคยอ่านบทสัมภาษณ์สมเด็จพระราชินี บทนี้มัน?" เป็นต้น

สำหรับกระทู้แนะนำในเว็บบอร์ดเดอะราชดำเนินที่มีการนำเสนอมากที่สุดใน 3 อันดับแรก ก็คือ กระทู้แนะนำประเภทการเมือง, กระทู้แนะนำประเภทสังคม และกระทู้แนะนำประเภทสถาบันพระมหากษัตริย์และราชวงศ์ตามลำดับ โดยผลการศึกษาชี้ว่ากระทู้แนะนำประเภทการเมืองมีความดีในการนำเสนอมากที่สุด โดยมีจำนวนมากถึง 142 กระทู้ หรือคิดเป็นร้อยละ 51.82 ของกระทู้แนะนำทั้งหมดในเว็บบอร์ดเดอะราชดำเนิน เนื้อหาโดยส่วนใหญ่ของกระทู้ประเภทนี้ จะเป็นการแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ถึงประเด็นทางการเมืองในแง่มุมต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับข่าวสารที่สื่อมวลชนได้นำเสนอในขณะนั้น ยกตัวอย่างเช่น ในช่วงที่นายสนธิ ลิ้มทองกุลออกมา

เคลื่อนไหวทางการเมือง กระทั่งแนะนำในเว็บบอร์ดใต้ราชดำเนินเวลานั้น ก็จะเป็นกระตุกที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับนายสนธิเกือบทั้งสิ้น ยกตัวอย่างเช่น กระทั่งแนะนำ "นายชดชอพูดถึงนายสนธิ ชายผู้ไม่รู้จักความพอดีบ้าง!!!" หรือกระทั่งแนะนำ "สนธิ: กับความจริงที่ยังไม่เปิดเผย" เป็นต้น อย่างไรก็ตามจากการวิเคราะห์ยังพบว่า กระทั่งแนะนำประเภทการเมืองในหลาย ๆ กระตุก มักมีเนื้อหาโจมตีการทำงานของนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐบาล ยกตัวอย่างเช่น กระทั่งแนะนำ "รัฐบาลพังแน่!" หรือกระทั่งแนะนำ "เจิมศักดิ์ ปูด "ชินวัตร" ส่งไอพีสตาร์จากเงินภาษี 7 หมื่น ล." เป็นต้น ไม่เพียงแต่กระตุกที่พาดพิงถึงการทำงานของฝ่ายรัฐบาลเท่านั้น แต่ยังพบว่ากระทั่งแนะนำประเภทการเมืองจำนวนไม่น้อย ก็มีเนื้อหาพาดพิงถึงการทำงานของพรรคฝ่ายค้านเช่นเดียวกัน ยกตัวอย่างเช่น กระทั่งแนะนำ "ทำไม ปชป.ไม่ค้าน พรฎ. บำนาญ สส.-สว." หรือกระทั่งแนะนำ "พรรค ปชป. คือ พรรคการเมืองที่ถ่วงความเจริญของชาติมาแล้ว 60 ปี" เป็นต้น ส่วนกระทั่งแนะนำที่มีความถี่ในการนำเสนอรองจากประเภทการเมืองก็คือ กระทั่งแนะนำประเภทสังคม โดยจากการวิเคราะห์เนื้อหาพบว่า กระตุกในลักษณะดังกล่าวนี้มักจะเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ยกตัวอย่างเช่น กระทั่งแนะนำ "บทความจาก เนชั่นสุดสัปดาห์ "ถ้าเขาเผามัสยิดเมื่อไหร่ โลกทั้งโลกจะเดือดร้อน" เสี่ยงจากศิษย์ตลาคด" หรือกระทั่งแนะนำ "ความในใจของครูใน 3 จว. ภาคใต้ อยากให้อ่านครับ" เป็นต้น สำหรับกระทั่งแนะนำที่มีความถี่ในการนำเสนอเป็นอันดับที่ 3 ก็คือ กระทั่งแนะนำประเภทสถาบันพระมหากษัตริย์และราชวงศ์ ยกตัวอย่างเช่น "เทพบันทิกพระราชดำรัส 4 ธ.ค. โหลดไปเก็บและแจกจ่ายได้ครับ", กระทั่งแนะนำ "กราบเท้าพ่อของแผ่นดิน" และกระทั่งแนะนำ "เปิดใจผู้เฒ่า 70 พระสหายในหลวง วาเดิง ปูเต๊ะ" เป็นต้น

ผลการวิเคราะห์เนื้อหาชี้ให้เห็นว่า กระทั่งแนะนำประเภทสถาบันพระมหากษัตริย์และราชวงศ์นั้นมีความถี่ในการนำเสนอมากเป็นอันดับที่ 3 ทั้งในส่วนของเว็บบอร์ดใต้เฉลิมไทยเอง และใต้ราชดำเนิน แต่อย่างไรก็ตามกระทั่งแนะนำประเภทนี้ กลับไม่ได้ถูกจำแนกไว้ในกลุ่มย่อยตามที่เว็บบอร์ดทั้ง 2 ใต้กำหนดไว้ในเบื้องต้น หากแต่เป็นการจัดประเภทเนื้อหาขึ้นมาใหม่จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัยเอง ซึ่งพบว่ากระทั่งแนะนำที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์และราชวงศ์ มักมีการนำเสนออยู่บ่อยครั้ง และส่วนใหญ่กระทั่งแนะนำประเภทนี้จะเป็นกระตุกที่สร้างความประทับใจให้กับผู้อ่านได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้สมาชิกกดโหวตให้คะแนน เพื่อเลือกขึ้นมาเป็นกระทั่งแนะนำอยู่เสมอ

เมื่อนำผลจากการวิเคราะห์เนื้อหาเปรียบเทียบกับผลที่ได้จากการสัมภาษณ์บุคลากรงานข่าวหนังสือพิมพ์พบว่า ประเภทเนื้อหาที่ผู้ใช้งานเว็บบอร์ดให้ความสนใจ กับประเภทเนื้อหาที่สื่อมวลชนให้ความสนใจนั้น เมื่อมองในภาพรวมถือว่าไม่มีความสอดคล้องกันเท่าใดนัก เนื่องจากหนังสือพิมพ์มักจะให้ความสนใจในประเด็นที่ขายได้ ยกตัวอย่างเช่น ประเด็นที่เกี่ยวกับวงการ

บันเทิง สังคม การพนัน หรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทางเพศ ซึ่งเป็นสูตรหลักของหนังสือพิมพ์ประเภทปริมาณโดยทั่วไป ส่วนหนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพกลับไม่ได้ให้ความสนใจกับข้อมูลข่าวสารใน PANTIP.COM มากนัก เนื่องจากมีแนวทางการนำเสนอข่าวที่แตกต่างกัน จึงสรุปได้ว่าโอกาสที่หนังสือพิมพ์จะหยิบข่าวจากในเว็บบอร์ดไปนำเสนอต่อหน้านั้นเป็นไปได้น้อยมาก เนื่องจากประเภทข่าวสารที่บุคลากรงานข่าวให้ความสนใจนั้น สวนทางกับประเภทข่าวสารที่ผู้ใช้งานเว็บบอร์ดให้ความสนใจ อย่างไรก็ตามในช่วง 6 เดือนที่ทำการศึกษาพบว่าประเด็นเรื่องของภาพรั่วของนางจางชานตัน เป็นเพียงประเด็นเดียวที่มีจุดเริ่มต้นจากเว็บบอร์ดของ PANTIP.COM แล้วสื่อมวลชนหยิบไปขยายความต่อ เนื่องจากประเด็นดังกล่าวเกี่ยวข้องกับเรื่องทางเพศ ซึ่งสอดคล้องกับความสนใจของหนังสือพิมพ์ประเภทปริมาณทั้งไทยรัฐและเดลินิวส์

รูปแบบการสื่อสารของกระทุ้แนะนำในเว็บบอร์ดโต๊ะเฉลิมไทยและโต๊ะราชดำเนิน

("โต๊ะราชดำเนิน," ออนไลน์, 2548)

จากการศึกษาพบว่า กระทุ้แนะนำทั้งในเว็บบอร์ดโต๊ะเฉลิมไทยและโต๊ะราชดำเนินมีรูปแบบการสื่อสารไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือพบกระทุ้แนะนำในรูปแบบการสื่อสารเพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึก (Expressive Communication) มากที่สุด รองลงมาได้แก่กระทุ้แนะนำในรูปแบบการสื่อสารเพื่อการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน (Interactive Communication) และอันดับสุดท้ายก็คือ กระทุ้แนะนำในรูปแบบการสื่อสารเพื่อบอกกล่าว (Cognitive Communication) จากผลของการวิเคราะห์เนื้อหาแสดงให้เห็นได้ว่าผู้โพสต์กระทุ้ส่วนใหญ่ มักจะใช้วิธีการเขียนข้อความในเชิงระบายอารมณ์หรือความรู้สึกที่มีต่อเรื่องต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม, เรื่องที่อัดอั้นตันใจ หรือแม้แต่วรรณคดีที่สร้างความประทับใจ ซึ่งลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับความคิดเห็นของบุคลากรงานข่าวหนังสือพิมพ์ ไม่ว่าจะเป็นจากไทยรัฐ เดลินิวส์ หรือมติชน ที่ให้ความเห็นว่าเว็บบอร์ดเป็นแหล่งระบายความรู้สึกของคนในสังคม แต่อย่างไรก็ตามการสื่อสารในรูปแบบดังกล่าว มักพบว่ามีกรนำถ้อยคำหยาบคายและรุนแรงมาใช้อยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกระทุ้แนะนำประเภทการเมืองของเว็บบอร์ดโต๊ะราชดำเนินที่มีการนำเสนอในรูปแบบการสื่อสารเพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึกมากที่สุด ยกตัวอย่างเช่น กระทุ้แนะนำ "ขอส่งบัตรผ่านพลีชีพครับ ขอคำ รมต. "วัฒนา... ปัญญาควาย" คิดได้เงื่องสนามแข่งถนนหลวง" ซึ่งมีเนื้อหาภายในกระทุ้ดังนี้

เป็นมันสมองเท่าเม็ดถั่วอันน้อยนิดของ รมต. ตกกระป๋อง ครม. ทักซิณ รายนี้ครับ
ขอประนามในแนวคิดแบบไม่เด็ดขาดของเขย CP ผู้นี้ด้วยครับ เลวมากครับ
ถนนหลวงเป็นที่สาธารณะที่คนต้องสัญจร แล้วคนที่อาศัยอยู่บริเวณนั้นละ ทำไม

จะไม่เดือดร้อน แม้จะปิดถนน เสียงก็รู้ ๆ กันอยู่ แล้วไอ้พวกรถซึ่งมันอยากได้ทั้งรถเก็บศพทั้งรพพยาบาล มันบ้าเปล่าครับ มุลินธิพวกรู้แทนที่จะได้ไปช่วยคนเค้าที่บาดเจ็บจริง ๆ ดันต้องอาจมาเฝ้าพวกนี้แล้ว หมอ พยาบาล ห้องฉุกเฉินก็ต้องเสียเวลา ช่วยไอ้พวกนี้อีก

ขอประณามพลีชีพครับ ไม่รู้จะอยู่ได้นานเท่าไร (จากคุณ : ประชาชนผู้เจ็บปวด เมื่อวันที่ 22 ส.ค. 48 เวลา 21:59:58 น.)

จากเนื้อหากระทู้แนะนำข้างต้น จะเห็นได้ว่าผู้โพสต์ข้อความเขียนระบายความคับข้องใจของตนเองด้วยถ้อยคำที่รุนแรง ซึ่งผู้โพสต์ก็ทราบดีว่ากระทู้ที่ตนเองได้ตั้งขึ้นนั้นเข้าข่ายการผิดกฎหมาย มารยาทที่ทาง PANTIP.COM ได้กำหนดไว้ อย่างไรก็ตามก็คิดว่ากระทู้ระบายอารมณ์ในลักษณะนี้มักจะพบในเว็บบอร์ดที่พูดคุยกันในเรื่องการเมืองอย่างใดะราชดำเนินมากกว่าใดะเฉลิมไทย เนื่องจากการเมืองเป็นเรื่องของ “ความเชื่อและทัศนคติ” บ่อยครั้งจะพบว่าผู้ใช้งานมีการใช้ถ้อยคำที่หยาบคายและรุนแรงในการวิพากษ์วิจารณ์ถึงประเด็นต่าง ๆ และจะทวีความรุนแรงมากขึ้นในกรณีเกิดความขัดแย้งทางความคิดระหว่างตนเองกับผู้ใช้งานคนอื่น ๆ ซึ่งลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์วาทกรรมบนอินเทอร์เน็ต Bulletin Board ของเว็บไซต์พันทิพย์” ของเพ็ญพรรณ รัชชิตกุล (2544) ซึ่งกล่าวว่า วาทกรรมที่เกิดขึ้นใน Bulletin Board ของเว็บไซต์พันทิพย์มีรูปแบบการใช้ภาษาอย่างไม่เป็นทางการ มีการใช้ภาษาพูดมากกว่าภาษาเขียน รวมทั้งมีการใช้ถ้อยคำรุนแรงหรือหยาบคายในกรณีเกิดความขัดแย้ง วาทกรรมที่เกิดขึ้นมักแฝงไว้ด้วยอุดมการณ์ทางความคิดเชิงขัดแย้ง ซึ่งส่วนมากจะเป็นเรื่องของอุดมการณ์ทางการเมือง สังคมและศาสนาที่แฝงไว้ด้วยความเชื่อ ทัศนคติ ค่านิยมและอุดมการณ์ทางความคิด

สำหรับกระทู้แนะนำในรูปแบบการสื่อสารเพื่อการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน (Interactive Communication) ซึ่งมีความถี่ในการนำเสนอมากเป็นอันดับที่ 2 ทั้งในเว็บบอร์ดใดะราชดำเนินและเว็บบอร์ดใดะเฉลิมไทยนั้น ส่วนใหญ่จะพบในรูปแบบของการที่ผู้ใช้งานโพสต์ตั้งกระทู้เพื่อขอความช่วยเหลือ หรือขอความร่วมมือในเรื่องต่าง ๆ จากสมาชิกผู้ใช้งานเว็บบอร์ดคนอื่น ๆ ซึ่งลักษณะดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นถึงอีกบทบาทหน้าที่หนึ่งของเว็บบอร์ด ซึ่งมักจะถูกนำมาใช้ในกระบวนการประสานสังคมในแง่ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการเรียกร้องขอความเป็นธรรม ตลอดจนการรณรงค์ขอความร่วมมือหรือขอความช่วยเหลือในกรณีเกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ขึ้นในสังคม ยกตัวอย่างเช่นกระทู้การขอความช่วยเหลือในการติดตามหาบุคคลสูญหายดังกระทู้แนะนำในเว็บบอร์ดใดะเฉลิมไทย “ประกาศคนหายครับ หญิงชราฆ่าสงสารมาก (เรื่องจริง) ขอพลังชาวเฉลิมไทยด้วย” ซึ่งมีเนื้อหาภายในกระทู้ดังนี้

ถ้าหากใครพบเห็นหญิงชราในภาพนี้ รบกวนช่วยติดต่อกลับ

>>> B => 01-2407233, 02-9183870

>>> อ้วน => 06-3201078

>>> เนื่องจากได้หายไปจากบ้านตั้งแต่วันที่ 13 มิถุนายน แล้วหายที่สวนลุมพินี

>>> ชื่อนางชกเอง แซ่เอง หญิงจีน อายุ 93 ปี

>>> ลักษณะ หลังค่อมนิดหน่อย, หูตึง พูดไทยไม่ได้ (พูดภาษาจีน) สูง 150 กว่า

>>> ใส่เสื้อสีเทา กางเกงสีดำ

>>> หากมีข่าวคราว หรือพบเห็น รบกวนแจ้งด้วยนะคะ (เป็นห่วงมากค่ะ)

>>> ขอบคุณล่วงหน้าค่ะ

>>> ปล. รูปตามไฟล์แนบค่ะ

ได้รับ fwd มาครับยังงิใครพบเห็นช่วย ๆ กันนะ ช่วยกันดันกระทุ้งนี้อะให้ตกหล่นไปเร็ววันะครับ (จากคุณ : หนูน้อยบนยอดเขาอันหนาวเหน็บ เมื่อวันที่ 30 มิ.ย. 48 เวลา 23:35:55 น.)

นอกจากนี้ยังมีกรณีของการตั้งกระทุ้งขอความร่วมมือในการลงชื่อเรียกร้องในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งกระทุ้งประเภทนี้ มักจะอยู่ในลักษณะของการที่ผู้ตั้งกระทุ้งต้องการขอเสียงจากสมาชิกผู้ใช้งานคนอื่น ๆ ซึ่งเห็นด้วยกับสิ่งที่ตนเสนอ เพื่อที่จะได้รู้ว่าอย่างน้อยก็ยังมีผู้ใช้งานจำนวนหนึ่งที่มีความเห็นสอดคล้องกับตน ยกตัวอย่างเช่น กระทุ้งแนะนำในเว็บบอร์ดใต้ราชดำเนิน "ใครเป็นคนไทยช่วยเข้ามาลงชื่อประณามและต่อต้านสินค้าจากมาเลเซียกันเถอะครับ" ซึ่งมีเนื้อหาภายในกระทุ้งดังนี้

วันก่อนดูข่าวแล้วขุ่นลุก มีพ่อแม่พี่น้องหลายร้อยคนมาประท้วงที่หน้าสถานทูตมาเลเซียประจำประเทศไทยที่ไม่พอใจท่าทีของมาเลเซีย พวกท่านขาประจำต้องการเมืองจะไปนั่งเฉยได้ไง ขณะที่ ngo มาเลเซีย เรียกร้องให้คนมาเลเซียและเรียกร้องให้ชาวมุสลิมทั่วโลกต่อต้านสินค้าจากไทย คุณไม่ชอบนายกฯ คุณทิ้งไปก่อนเฮอะครับ ถ้าคุณเป็นคนไทย ช่วยกันลงชื่อเพื่อแสดงพลังต่อต้านมาเลเซียและประณามการกระทำของประเทศมาเลเซียกัน อย่างน้อย ๆ ก็เพื่อยืนยันว่าเราคนไทยยังเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน พร้อมปกป้องศักดิ์ศรีของเราตลอดเวลา (จากคุณ : คนพันธุ์ดู เมื่อวันที่ 20 ต.ค. 48 เวลา 13:11:14 น.)

สำหรับกระทุ้แนะนำในรูปแบบการสื่อสารเพื่อบอกกล่าว (Cognitive Communication) ซึ่งมีความถี่ในการนำเสนอเป็นอันดับสุดท้ายทั้งในเว็บบอร์ดโต๊ะราชดำเนินและเว็บบอร์ดโต๊ะเฉลิมไทยนั้น โดยส่วนใหญ่มักจะพบในรูปแบบของการแจ้งข้อมูลข่าวสารบางประการ เพื่อให้สมาชิกเว็บบอร์ดทราบโดยทั่วกัน นอกจากนี้ก็ยังพบในรูปแบบของการคัดลอกเนื้อหาข่าวสารจากสื่อมวลชนแขนงอื่นทั้งในหนังสือพิมพ์ หนังสือพิมพ์ออนไลน์ หรือแม้แต่ในเว็บไซต์ต่าง ๆ แล้วนำมาโพสต์ต่อในเว็บบอร์ดเพื่อทำการวิพากษ์วิจารณ์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ยกตัวอย่างเช่น กระทุ้แนะนำในเว็บบอร์ดเฉลิมไทย "สืบเนื่องจากกระทุ้แผ่นพับ KING POWER มีคำอธิบายจากทีมงาน PANTIP แล้วค่ะ" ซึ่งมีเนื้อหาภายในกระทุ้ว่า

* เกี่ยวกับการยกพระราชดำรัส

<http://www.pantip.com/cafe/chalermthai/topic/A3824309/A3824309.html>

ด้านล่างสุดของกระทุ้คะ (จากคุณ : Yo_JungZ เมื่อวันที่ 22 ต.ค. 48 เวลา 09:35:15)

และตัวอย่างกรณีการคัดลอกข่าวสารจากสื่อแขนงอื่นมาโพสต์ต่อในเว็บบอร์ด ซึ่งกรณีนี้เป็นการคัดลอกเนื้อหาจากเว็บไซต์ ดังกระทุ้แนะนำของเว็บบอร์ดโต๊ะเฉลิมไทย "ร.ต.วินัย นาคะบุตร พุด "เชื่อไหมว่าชาวบ้านเข้าใจว่าทางราชการเป็นผู้สั่งยิง เมื่อไหร่เขาถึงจะหันกลับมาเชื่อและมั่นใจพวกเรา"" ซึ่งมีเนื้อหาภายในกระทุ้ว่า

นราธิวาสเข้านี้ระเบิดพระกำลังบิณฑบาตร

"น่าเชื่อว่าเป็นการแก้แค้นที่อิหม่ามบ้านละหาร อ.สุโขทัย ถูกยิงตาย เพื่อน ๆ เชื่อไหมว่าชาวบ้านเข้าใจว่าทางราชการเป็นผู้สั่งยิง เมื่อไหร่เขาถึงจะหันกลับมาเชื่อและมั่นใจพวกเรา ช่วยกันคิดหาวิธีแก้แล้วส่งเข้าเว็บไซด์นายก"

โดยคุณ วินัย นราธิวาส (203.113.77.41) เมื่อวันที่ 02-09-2005 เวลา 21:14 น.

***ร.ต.วินัย นาคะบุตร โพสต์ไว้ใน www.navy22.com เมื่อ 2 ก.ย. 48 ก่อนเสียชีวิต
เพื่อชาติไม่ก็วัน (จากคุณ : เวลาในขวดแก้ว เมื่อวันที่ 23 ก.ย. 48 เวลา 01:19:38)

ความสัมพันธ์ระหว่างกระทุ้แนะนำในเว็บบอร์ดใต้เฉลิมไทยและใต้ราชดำเนิน (Public Agenda) กับข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน (Media Agenda)

เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างกระทุ้แนะนำในเว็บบอร์ดใต้เฉลิมไทยและใต้ราชดำเนิน (Public Agenda) กับข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน (Media Agenda) ผลการศึกษาสรุปได้ว่า มีความสัมพันธ์กัน หากแต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวนั้นอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้ เนื่องจากผู้วิจัยพบความสัมพันธ์ระหว่างกระทุ้แนะนำในเว็บบอร์ดใต้เฉลิมไทยกับข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐทั้งเพียง 20 ชิ้น และในเดลินิวส์ 15 ชิ้น พบความสัมพันธ์ระหว่างกระทุ้แนะนำในเว็บบอร์ดใต้ราชดำเนินกับข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ 40 ชิ้น และในเดลินิวส์ 65 ชิ้น ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวพบทั้งในรูปแบบภาพข่าว พาดหัวข่าว เนื้อหาข่าว และสื่อกฎบัตรข่าว อย่างไรก็ตามก็สังเกตเห็นได้ว่ากระทุ้แนะนำในเว็บบอร์ดใต้ราชดำเนินมีความสัมพันธ์กับข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและเดลินิวส์มากกว่ากระทุ้แนะนำในเว็บบอร์ดใต้เฉลิมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกระทุ้แนะนำประเภทการเมือง เนื่องจากหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ประเภทปริมาณมักให้ความสำคัญกับข่าวอาชญากรรม ข่าวแปลก รวมทั้งข่าวการเมืองและเศรษฐกิจ ดังนั้นการพบความสัมพันธ์ระหว่างข่าวหน้าหนึ่งกับกระทุ้แนะนำในเว็บบอร์ดใต้ราชดำเนิน จึงมีความเป็นไปได้มากกว่ากระทุ้แนะนำในเว็บบอร์ดใต้เฉลิมไทย ซึ่งเมื่อทำการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างข่าวหน้าหนึ่งกับกระทุ้แนะนำในเว็บบอร์ดใต้เฉลิมไทย จะเห็นได้ว่ากระทุ้แนะนำประเภทข่าวสารและเหตุการณ์ต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและเดลินิวส์มากที่สุด ซึ่งกระทุ้แนะนำประเภทดังกล่าวนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นการคัดลอกเนื้อหาจากประเด็นข่าวที่สื่อมวลชนต่าง ๆ ได้นำเสนอไว้ ไม่ว่าจะเป็นจากสื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ หรือหนังสือพิมพ์ออนไลน์ มาพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์กันผ่านการตั้งและตอบกระทุ้ในเว็บบอร์ด จากผลของการศึกษาจึงสามารถสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างกระทุ้แนะนำในเว็บบอร์ดใต้เฉลิมไทยและใต้ราชดำเนิน (Public Agenda) กับข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน (Media Agenda) นั้น จะอยู่ในลักษณะของ “สื่อมวลชนเป็นผู้นำ และเว็บบอร์ดเป็นผู้ตาม” ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของคุณสุภารัตน์ ยอดศิริวิชัยกุล ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ซึ่งกล่าวว่าส่วนใหญ่ประเด็นที่พูดคุยกันในเว็บบอร์ดนั้น มักจะเป็นประเด็นที่ตามหนังสือพิมพ์มากกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นทางการเมืองและเศรษฐกิจ

เว็บบอร์ดกับการแสดงความคิดเห็นของ “เสียงเงียบ” ในสังคม

ผลการศึกษาพบว่า เป็นพื้นฐานของสังคมไทยที่บุคคลส่วนใหญ่มักไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็น เนื่องจากมีความกลัวว่าความคิดเห็นของตนจะไม่สอดคล้องกับบุคคลอื่น และอาจนำมาซึ่งความขัดแย้ง หรือทำให้ตนเองได้รับผลกระทบอันไม่พึงปรารถนา ด้วยเหตุดังกล่าวจึงทำให้คนไทยจำนวนไม่น้อยตกอยู่ในสถานะของการเป็น “เสียงเงียบ” และเมื่อเว็บบอร์ดได้เข้ามาในสังคมไทย บุคคลที่เคยอยู่ในฐานะของเสียงเงียบ จึงได้อาศัยช่องทางการสื่อสารแห่งใหม่นี้แสดงความคิดเห็นของตนได้อย่างเสรี จากบุคคลที่ไม่เคยกล้าแม้แต่จะแสดงความคิดเห็นในครอบครัวของตนเอง หรือในที่ทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศรัทธา ค่านิยม และความเชื่อ เช่นประเด็นทางการเมืองและศาสนา ดังนั้นเมื่อมีช่องทางการสื่อสารอย่างเว็บบอร์ดเกิดขึ้นมา บุคคลกลุ่มนี้จึงสามารถแสดงความคิดเห็น และความรู้สึกนึกคิดที่แท้จริงของตนออกมาได้มากขึ้น ประกอบกับการสื่อสารผ่านเว็บบอร์ดเป็นการสื่อสารที่ทำให้ผู้ใช้งานรู้สึกปลอดภัย เนื่องจากเป็นการสื่อสารที่ปราศจากการเห็นหน้าค่าตา ไม่รู้ว่าใครเป็นใคร ต่างคนต่างอยู่ในฐานะของบุคคลนิรนาม เพราะมีการใช้นามแฝงในการสื่อสาร ส่งผลให้ความกล้าแสดงออกทางความคิดของบุคคลในสังคมเสมือนแห่งนี้อยู่ในระดับสูงมากกว่าตอนที่อยู่ในสังคมปกติ นอกจากนี้ในเว็บบอร์ดยังเป็นแหล่งรวมของความคิดเห็นอันหลากหลาย ผู้ใช้งานจึงมีโอกาสได้พบทั้งบุคคลที่มีความคิดเห็นที่แตกต่าง และบุคคลที่มีความคิดเห็นเดียวกับตน ดังนั้นผู้ใช้งานจึงมีความมั่นใจในการแสดงความคิดเห็นของตนมากขึ้น เพราะอย่างน้อยเสียงของตนก็สอดคล้องกับบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งเว็บบอร์ดการสื่อสารจึงดำเนินไปอย่างมีชีวิตชีวา

บุคคลมักจะกล้าแสดงความคิดเห็นของตนก็ต่อเมื่อความคิดเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับสาธารณมติหรือเสียงส่วนใหญ่ของคนในสังคม และในทางตรงกันข้ามบุคคลมีแนวโน้มที่จะปิดบังหรือไม่แสดงตัว ในกรณีที่ความคิดเห็นของตนต่างจากเสียงส่วนใหญ่ในสังคม บุคคลผู้นั้นจึงตกอยู่ในปรากฏการณ์วงเกลียวแห่งความเงียบ (Spiral of Silence) ไม่แสดงเสียงที่แท้จริงของตนเองออกมา หรืออาจจะใช้วิธีกลบเกลื่อนด้วยการแสดงตนว่าเป็นส่วนหนึ่งของเสียงส่วนใหญ่ เนื่องจากความกลัวที่จะถูกโดดเดี่ยวจากสังคม จวบจนกระทั่งวาระที่ตนเองสามารถแสดงความคิดเห็นได้โดยปลอดภัย ซึ่งเว็บบอร์ดก็เป็นช่องทางการสื่อสารที่เข้ามาตอบสนองความต้องการของบุคคลที่เคยตกเป็นเสียงเงียบในสังคมได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามกระบวนการสื่อสารผ่านเว็บบอร์ดนั้น มีรูปแบบการสื่อสารที่ปราศจากการเผชิญหน้าอย่างสิ้นเชิง ผู้สื่อสารต่างไม่รู้ว่าใครเป็นใคร เนื่องจากไม่มีการระบุชื่อเสียงเรียงนาม หรือแม้แต่สถานภาพทางสังคมที่แท้จริง ซึ่งแคทซ์ (Katz, 1997, quoted in Ulrich, 2004) ได้ตั้งข้อสังเกตว่า การสื่อสารโดยไม่ทราบว่าเป็นใคร (Anonymous)

นั้น เป็นการยุยงส่งเสริมให้เกิดการใช้ถ้อยคำที่รุนแรงและกระทบกระเทือนถึงผู้อื่นได้ง่าย ดังนั้นจึงพบว่าการสื่อสารผ่านเว็บบอร์ดมักปรากฏความขัดแย้งทางความคิดอยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเว็บบอร์ดที่พูดคุยเรื่องการเมืองอย่างโต้เถียงดำเนิน ซึ่งบ่อยครั้งได้ผู้ใช้งานมักปะทะคารมผ่านกระทู้ด้วยถ้อยคำที่หยาบคายและรุนแรง บางกรณีมีการพาดพิงถึงบุคคลอื่น รวมทั้งมีการวิพากษ์วิจารณ์ถึงประเด็นต่าง ๆ ด้วยอารมณ์มากกว่าเหตุผล ถึงแม้ว่าทาง PANTIP.COM จะได้ออกกฎกติกา มารยาทสำหรับผู้ใช้งานเว็บบอร์ดขึ้นมา แต่ก็พบว่ากระทู้ที่ขัดต่อกติกาข้างต้น ยังคงปรากฏให้เห็นอยู่เสมอ ซึ่งกระทู้ที่เข้าข่ายดังกล่าวนั้นจะถูกลบออกไปโดยผู้ดูแลเว็บบอร์ดและอาสาสมัครช่วยดูแลเว็บบอร์ด ทั้งนี้เกณฑ์ที่นำมาใช้ในการพิจารณาก็คือ กฎ กติกา มารยาทที่ทาง PANTIP.COM ได้กำหนดไว้

นอกจากนี้ผลของการสัมภาษณ์ยังพบว่า เว็บบอร์ดเป็นสื่อที่เข้ามาทำหน้าที่ส่งเสริมการสื่อสารแบบประชาธิปไตย ซึ่งคุณทวีศักดิ์ บุตรตัน หัวหน้าข่าวหน้าหนึ่งจากหนังสือพิมพ์มติชน ได้ให้ความเห็นว่า การแสดงความคิดเห็นในเว็บบอร์ดถือเป็น People Voice หรือเป็นเสียงของประชาชน เทคโนโลยีใหม่อย่างเว็บบอร์ดจึงเป็นช่องทางหนึ่งที่ทำให้ประชาธิปไตยเบ่งบานขึ้น แต่ก็ช่วยได้เพียงระดับหนึ่งเท่านั้น ซึ่งความคิดเห็นข้างต้นสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะประชาธิปไตยในการสื่อสารผ่านเว็บบอร์ด” ของปิ่นทาร์ย์ ไชรัมย์ (2547) ซึ่งระบุว่า ผลการประเมินประสิทธิภาพของเว็บบอร์ดในการช่วยจรรโลงสังคมประชาธิปไตยนั้น กลุ่มตัวอย่างมองว่าเว็บบอร์ดเป็นสื่อที่มีศักยภาพเพียงพอ ข้อมูลข่าวสารในเว็บบอร์ดเองก็มีประสิทธิภาพมากเช่นเดียวกัน แต่ก็ไม่มากถึงขั้นที่จะนำไปใช้ช่วยส่งเสริมสังคมประชาธิปไตยได้

อย่างไรก็ดีด้วยบทบาทของเว็บบอร์ดในฐานะของการเป็นเวทีเสวนาทางความคิดที่เปิดโอกาสให้ผู้ใช้งานมีส่วนร่วมในการสื่อสารอย่างเสรี อีกทั้งยังเป็นการสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์ (CMC) ที่การสื่อสารสามารถเกิดขึ้นได้จากทุกทิศทุกทาง ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารจากบนลงล่าง การสื่อสารในระนาบเดียวกัน หรือแม้แต่การสื่อสารจากล่างขึ้นบน ดังนั้นการสื่อสารผ่านเว็บบอร์ดจึงสะท้อนลักษณะของการสื่อสารแบบกระจายอำนาจ (Decentralized) ได้อย่างชัดเจน เนื่องจากผู้ใช้งานมีอำนาจในการสื่อสารเท่าเทียมกันทุกคน กล่าวคือในฐานะของ “ผู้ใช้งานเว็บบอร์ด” ซึ่งลักษณะดังกล่าวแตกต่างจากการสื่อสารในอดีต ที่ข้อมูลข่าวสารส่วนใหญ่มักถูกส่งมาจากส่วนกลาง (Centralized) หรือจากผู้มีอำนาจในการใช้สื่อ

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า เว็บบอร์ดเป็นช่องทางการสื่อสารที่สนับสนุนการแสดงความคิดเห็น ตลอดจนทำหน้าที่เป็นแหล่งระบายความรู้สึกของคนในสังคม ซึ่งบุคคลจำนวนไม่น้อยที่เคยตกเป็นเสียงเงียบก็ได้อาศัยช่องทางดังกล่าว เพื่อนำเสนอทริศณะที่แตกต่างด้วยความรู้สึกที่ปลอดภัยและเชื่อมั่นในตนเองมากยิ่งขึ้น จึงกล่าวได้ว่าเว็บบอร์ดมีส่วนเอื้อให้เสียง

ต่างของคนส่วนน้อยในสังคมปรากฏต่อสาธารณะ โดยปราศจากความกังวลเรื่องการเผชิญหน้าหรือความกลัวที่จะถูกโดดเดี่ยวจากสังคมอีกต่อไป

เว็บบอร์ดกับความเป็นชุมชนเสมือนและพื้นที่สาธารณะ

ผลการศึกษาพบว่า การเกิดขึ้นของชุมชนเสมือนใน PANTIP.COM เริ่มต้นขึ้นจากการสื่อสารผ่านเว็บบอร์ดของบุคคลที่มีความชื่นชอบและมีความสนใจในเรื่องราวเดียวกัน อย่างไรก็ตาม การสื่อสารดังกล่าวดำเนินไปโดยปราศจากการเผชิญหน้า ไม่มีการระบุชื่อเสียงเรียงนาม ตลอดจนสถานภาพทางสังคมที่แท้จริง ผู้ใช้งานแต่ละคนจะรู้จักกันเพียงนามแฝงที่ใช้ในการสื่อสารเท่านั้น และเมื่อมีการพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลาพอสมควร บุคคลก็เกิดความผูกพันกันตามธรรมชาติของสังคม จาก “บุคคล” จึงได้เริ่มมีการรวมตัวกันเป็น “กลุ่ม” และพัฒนาขึ้นมาเป็น “ชุมชน” ในที่สุด

การเกิดขึ้นของชุมชนเสมือนใน PANTIP.COM ข้างต้น สอดคล้องกับความหมายของคำว่า “ชุมชนเสมือน” ในหนังสือ The Virtual Community: Homesteading on the Electronic Frontier ของเรนโกลด์ (Rheingold, 2000, p. xx) ซึ่งระบุว่า ชุมชนเสมือนจะปรากฏขึ้นในเครือข่ายอินเทอร์เน็ตก็ต่อเมื่อบุคคล (จำนวนมากพอ) มีความพอใจที่จะมารวมตัวกัน เพื่อที่จะถกเถียงและอภิปรายถึงประเด็นต่าง ๆ ในสังคม (ในระยะเวลาที่นานมากพอ) ซึ่งการรวมตัวดังกล่าว ก่อให้เกิดเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับ “ความสัมพันธ์ส่วนบุคคล” ขึ้นในไซเบอร์สเปซ

ก่อนหน้านี้ที่สื่ออย่างเว็บบอร์ดและอินเทอร์เน็ตจะเข้ามาแพร่หลายในสังคมไทย กล่าวได้ว่าเป็นการยากที่บุคคลจะแสวงหาผู้ที่มีความสนใจและชื่นชอบในเรื่องราวเดียวกับตนเพื่อพูดคุยปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนทรรศนะและความคิดเห็น ดังนั้นความชอบของแต่ละบุคคลจึงถูกซุกซ่อนอยู่ในใจ เนื่องจากไม่รู้ว่าจะไปหากกลุ่มคนที่มีความสนใจเหมือน ๆ กับตนได้อย่างไร แต่เมื่อสังคมได้เข้าสู่ยุคของคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต อิทธิพลของการสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์ (CMC) ส่งผลให้บุคคลได้สัมผัสกับชุมชนเสมือน ซึ่งเป็นชุมชนรูปแบบใหม่บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ชุมชนที่ว่านี้ไม่ได้เป็นการรวมกลุ่มกันทางกายภาพ หากแต่เป็นการรวมกลุ่มกันตามลักษณะความสนใจ ดังนั้นชุมชนเสมือนจึงเป็นสถานที่รวมของกลุ่มบุคคลซึ่งมีความสนใจในเรื่องราวอันหลากหลาย ผู้ใช้งานจึงสามารถพบเจอผู้ที่มีความสนใจในเรื่องราวเดียวกันกับตนได้ง่าย ซึ่งลักษณะดังกล่าวมักเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ยากในชีวิตประจำวันเมื่ออยู่ในสังคมปกติ

ในประเทศไทย PANTIP.COM มักจะถูกนึกถึงเป็นลำดับต้น ๆ อยู่เสมอ เมื่อมีผู้เอ่ยถึงพื้นที่แสดงความคิดเห็นบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ภายในเว็บไซต์ PANTIP.COM จะมีสภากาแฟ

ออนไลน์ หรือเว็บบอร์ดคาเฟ่ (Café) ทำหน้าที่เป็นพื้นที่สาธารณะในการสื่อสาร อย่างไรก็ตามก็ดีที่สภาพแวดล้อมออนไลน์แห่งนี้ก็มีคุณลักษณะบางประการที่สอดคล้องกับร้านกาแฟในสังคมปกติเช่นเดียวกัน กล่าวคือบางคนอาจเลือกร้านกาแฟเป็นสถานที่นั่งอ่านหนังสือพิมพ์ จิบกาแฟไปพร้อม ๆ กับพูดคุย วิพากษ์วิจารณ์ประเด็นข่าวต่าง ๆ กับบุคคลอื่น แต่ก็ยังมีคนอีกกลุ่มหนึ่งที่สามารถปฏิบัติในสิ่งเดียวกันโดยผ่านพื้นที่สาธารณะอย่างเว็บบอร์ดคาเฟ่ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าร้านกาแฟและเว็บบอร์ดคาเฟ่ต่างมีความคล้ายคลึงกันในแง่ของการใช้งานอยู่ไม่น้อย อย่างไรก็ตามร้านกาแฟยังคงมีข้อจำกัดในแง่ของพื้นที่และจำนวนบุคคลที่สามารถเข้าไปใช้บริการ แต่สำหรับสภาพแวดล้อมออนไลน์อย่างเว็บบอร์ดคาเฟ่นั้นกลับปราศจากข้อจำกัดดังกล่าวโดยสิ้นเชิง

เมื่อเว็บบอร์ดคาเฟ่มีความเป็น “สาธารณะ” ดังนั้นพื้นที่สาธารณะในชุมชนเสมือนแห่งนี้จึงประสบปัญหาเช่นเดียวกับสาธารณสมบัติอื่น ๆ ในสังคมปกติเช่นเดียวกัน เนื่องจากผลการสัมภาษณ์ชี้ว่าบ่อยครั้งพื้นที่สาธารณะในเว็บบอร์ดคาเฟ่ได้ถูกนำไปใช้ในทิศทางไม่เหมาะสม ด้วยเหตุที่ผู้ใช้งานบางคนมีความตระหนักถึงคำว่า “สาธารณะ” ในแง่ “ของส่วนตน” ไม่ใช่ “ของส่วนรวม” อย่างที่ควรจะเป็น ถึงแม้จะมีการตักเตือน เสนอแนะจากเพื่อนร่วมสังคมเดียวกัน หรือจากทาง PANTIP.COM เอง แต่ก็มักจะได้รับการตอบโต้กลับมายังเสมอ ลักษณะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ความเป็นสาธารณะในชุมชนเสมือนแห่งนี้ก็ไม่ได้แตกต่างชุมชนจริง ๆ ที่คนในสังคมจำนวนไม่น้อยใช้ประโยชน์จากสาธารณสมบัติต่าง ๆ ไปในทางที่ไม่ถูกไม่ควรและไม่รู้คุณค่า

ด้วยความเป็นพื้นที่สาธารณะของเว็บบอร์ดซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ใช้งานมีส่วนร่วมในการสื่อสารได้อย่างเสรี จึงอาจกล่าวได้ว่าอินเทอร์เน็ตและเว็บบอร์ดเป็นเวทีที่เปิดกว้างและสนับสนุนการแสดงออกทางความคิดของคนในสังคมมากกว่าสื่อใด ๆ ที่เคยมีมา อย่างไรก็ตามก็ดีที่หลายต่อหลายครั้งที่เสรีภาพในการสื่อสารผ่านสื่อรูปแบบใหม่นี้กลับนำมาซึ่งการแสดงออกทางความคิดที่มากเกินไปจนขอบเขตความพอดี คำถามจึงเกิดขึ้นว่าเหตุใดบุคคลจึงกล้าแสดงความคิดเห็นของตนผ่านเว็บบอร์ดมากกว่าสื่อประเภทอื่น ๆ ผลจากการศึกษาสรุปได้ว่า มีปัจจัย 3 ประการที่ทำให้ผู้ใช้งานเว็บบอร์ดกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นของตน ซึ่งปัจจัยดังกล่าวประกอบไปด้วย

1. ความรู้สึกเป็นส่วนตัวขณะใช้งาน เพราะการโพสต์ข้อความลงในเว็บบอร์ดนั้น เป็นการสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์ที่มีลักษณะการใช้งานแบบส่วนบุคคล ซึ่งปราศจากการมีส่วนร่วมของบุคคลอื่น ดังนั้นสภาพแวดล้อมขณะใช้งาน จึงมีส่วนเอื้อให้ระดับความกล้าแสดงออกของผู้ใช้งานสูงกว่าปกติ

2. การสื่อสารผ่านเว็บบอร์ดเป็นการสื่อสารที่เปิดโอกาสให้บุคคลมีส่วนร่วมได้อย่างเสรี และเมื่อทำการสื่อสารไปแล้วจะเกิดปฏิสัมพันธ์ขึ้นในทันทีทันใด ซึ่งลักษณะดังกล่าวไม่เคยปรากฏในสื่อประเภทใดมาก่อน

3. ความปลอดภัยในการสื่อสาร เนื่องจากการสื่อสารผ่านเว็บบอร์ดทำให้ผู้ใช้งานรู้สึกว่าตนเองเป็นบุคคลนิรนาม (Anonymous) ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารจะไม่ปรากฏตัวตนและสถานภาพทางสังคมที่แท้จริง แต่มักใช้นามแฝงในการสื่อสาร และที่สำคัญก็คือการสื่อสารดังกล่าวเป็นการสื่อสารที่หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า (Face-to-Face Communication) โดยสิ้นเชิง

อิทธิพลของเว็บบอร์ดที่มีต่อสื่อมวลชนกระแสหลักและสังคมปัจจุบัน

สำหรับอิทธิพลของเว็บบอร์ดที่มีต่อสื่อมวลชนนั้น ผลการศึกษาพบว่าเว็บบอร์ดและสื่อมวลชนต่างมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน กล่าวคือเว็บบอร์ดได้เข้ามาสนับสนุนงานข่าวของสื่อมวลชนในแง่ของการเป็นแหล่งข่าว เนื่องจากกระทู้ตั้งและกระทู้ตอบที่ผู้ใช้งานโพสต์ลงในเว็บบอร์ดนั้นสามารถชี้ให้สื่อมวลชนได้ทราบว่า ขณะนั้นในสังคมกำลังให้ความสนใจกับประเด็นใดบ้าง (Public Agenda) และแต่ละประเด็นมีความสำคัญกับผู้ใช้งานเว็บบอร์ดมากหรือน้อยอย่างไร ส่วนสื่อมวลชนเองก็อยู่ในฐานะแหล่งข่าวของเว็บบอร์ดเช่นเดียวกัน เนื่องจากพบว่ากระทู้แนะนำจำนวนไม่น้อยที่เป็นลักษณะของการที่ผู้ใช้งานนำเสนอหาซึ่งสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ ได้นำเสนอหรือเปิดประเด็นไว้แล้ว มาวิพากษ์วิจารณ์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นผ่านการตั้งและตอบกระทู้ อย่างไรก็ตามจากผลการสัมภาษณ์บุคลากรงานข่าวหนังสือพิมพ์พบว่า อิทธิพลของเว็บบอร์ดในแง่ของการเป็นแหล่งข่าวนั้นยังอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากมีหลายปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ได้แก่ ความสำคัญและความน่าสนใจของประเด็นข่าว การเปิดรับตลอดจนวิจารณ์งานของบุคลากรงานข่าวแต่ละบุคคล และปัจจัยประการสุดท้ายที่ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านให้ความสำคัญมากที่สุดก็คือ เรื่องของ - "ความน่าเชื่อถือ" ซึ่งถือเป็นหัวใจของงานข่าว โดยผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า ข้อมูลข่าวสารในเว็บบอร์ดมีความน่าเชื่อถือน้อยมาก เพราะเป็นเพียงการแสดงความคิดเห็นของบุคคลที่ไม่แสดงตัวตน ดังนั้นจึงยากต่อการตรวจสอบข้อเท็จจริง

นอกจากอิทธิพลของเว็บบอร์ดในแง่ของการเป็นแหล่งข่าวแล้ว จากการศึกษายังพบว่าเว็บบอร์ดมีอิทธิพลต่อการสื่อสารของคนในสังคมเช่นเดียวกัน กล่าวคือเว็บบอร์ดเป็นช่องทางการสื่อสารที่ครอบคลุมไปทั่วโลก (Worldwide) ผู้ใช้งานสามารถเข้าถึงและทำการติดต่อสื่อสารได้อย่างสะดวกรวดเร็ว เกิดปฏิสัมพันธ์ขึ้นในทันทีทันใด รวมทั้งเป็นการสื่อสารที่ปราศจากข้อจำกัดในเรื่องของเวลา (Time) และสถานที่ (Space) นอกจากนี้เว็บบอร์ดยังมีบทบาทในแง่ของการเป็นพื้นที่ที่แสดงความคิดเห็นอย่างเสรีที่ผู้ใช้งานสามารถแสดงออกทางความคิดได้อย่างไม่จำกัด ซึ่งลักษณะดังกล่าวยังไม่เคยปรากฏในสื่อประเภทใดมาก่อน อย่างไรก็ตามด้วยประสิทธิภาพและเสรีภาพของการสื่อสารผ่านเว็บบอร์ด บ่อยครั้งจึงมักพบว่าผู้ใช้งานได้นำเว็บบอร์ดไปใช้ในทางที่ผิด เช่น มี

การใช้คำหยาบคาย มีการกล่าวพาดพิงหมิ่นประมาทบุคคลอื่น หรือการสร้างข่าวลือ เป็นต้น เมื่อมีกรณีลักษณะนี้เกิดขึ้น ด้วยประสิทธิภาพของเว็บบอร์ด ข่าวสารดังกล่าวจะถูกแพร่กระจายไปอย่างรวดเร็วครอบคลุมทั่วทุกมุมโลกเท่าที่ใครก็ตามจะเข้าถึงได้ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าประสิทธิภาพของช่องทางการสื่อสารรูปแบบใหม่นี้เปรียบได้กับดาบสองคมซึ่งให้ทั้งคุณและโทษ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวิจารณญาณของผู้ใช้งานเป็นสำคัญ

อย่างไรก็ดีผลการสัมภาษณ์ยังชี้ว่าเว็บบอร์ดมีอิทธิพลทั้งในระดับสังคมและสื่อมวลชน ในแง่ของการเป็นพื้นที่ในการสร้างแรงถ่วง (Momentum) ระหว่างคนในสังคมและสื่อมวลชน กล่าวคือเมื่อคนในสังคมไม่เห็นด้วยกับประเด็นใด ๆ ก็ตามที่สื่อมวลชนได้นำเสนอ เช่นมีความเห็นว่าสื่อเสนอข่าวโดยปราศจากความเป็นกลาง หรือเสนอข่าวโดยบิดเบือนข้อเท็จจริง เว็บบอร์ดจะทำหน้าที่เป็นแหล่งรวบรวมความคิดเห็นอันแตกต่างนั้น ยกตัวอย่างเช่นกระทู้แนะนำในเว็บบอร์ดดิเจเนลิไทย "ไทยรัฐแดลงฤทธิ์!! ใส่โซ่ทาทาจนลืมตัว" ซึ่งมีเนื้อหาภายในกระทู้ดังนี้

<http://www.thairath.co.th/thairath1/2548/entertia/jul/18/ent3.php>

'ทาทา' แดลงฤทธิ์!! 'อินเตอร์' จน 'ลืมตัว'

แบกกลองไปทำข่าว "ซูเปอร์สตาร์ระดับโลก" ที่ บีอีซี-เทโรฯ รับเป็น "เจ้าภาพ" จัดคอนเสิร์ตมาจนรู้จัก กติกา มารยาทดีไม่เคยมีปัญหา เพิ่งจะเจอคอนเสิร์ต "ทาทายัง ดุม ดุม ทัวร์" ของศิลปินสาวร้อน ทาทา ยัง นี่แหละที่ บีอีซี-เทโรฯ ดันเชิญไปทำข่าวรอบ "ซัอมใหญ่" แทนรอบแสดงจริง อ้างเหตุไม่เหลือ "ที่นั่ง" ใน อิมแพค อารีน่า เมืองทองธานี สำหรับ สื่อมวลชน แม้แต่ที่เดียว เอ้า! ก็ไม่ว่ากัน เรามี "หน้าที่" นำเสนอข่าวเพื่อคนหมู่มากนี่หว่า!!

"เหยี่ยวข่าว" ทุกสำนักต่างฝ่าฝนตก รดติด มารอทำข่าวกันเป็นกองทัพ นับแล้ว 200 คน "ทีมประชาสัมพันธ์" บอกกติกาวว่า ทาทา โชว์ 2 เพลง "ช่างภาพทีวี" ถ่ายได้เพลงละ 2 นาที เวลาผ่านไปเกือบ 3 ทุ่ม ทาทา ออกมาโชว์เพลง ไอ่ บิลิฟ และยอม ด้วยสีหน้าไม่สบายอารมณ์ เพลงแรกไม่ทันจบ "ทีมงาน" ใช้ไฟฉายส่องให้หยุดถ่าย เพลงที่ 2 ก็แบบเดียวกัน จนเกิดการกระทบกระทั่งกันพอจบ 2 เพลง ทาทาเรียกประชุมแล้วให้ทีมงานประกาศให้สื่อมวลชนที่มีกล้อง และ "โทรศัพท์มือถือรุ่น บันทิกเสียงและภาพ" นำออกไปฝากไว้ซะ นี่คือการกฏกติกาของ ทาทา อินเตอร์เทนเมนต์ มิฉะนั้นจะไม่ทำการแสดงต่อ... โดนเข้าแบบนี้ "ฟางเส้นสุดท้าย" ก็ไม่เหลือ เมื่อไม่ให้เกียรติกันถึงขนาดนี้ นักข่าวเลยยกพลเดินออกจากฮอลล์ทันที-- การทำงานของสื่อฯ ที่ผ่านมา ถึงไม่ได้รับความสะดวก แต่ก็ไม่เคย "โดนหยาม" แม้แต่ "ศิลปินระดับโลก" ยังปฏิบัติกันอย่าง "ไทย ๆ" เอื้อเฟื้อ มีน้ำใจเพราะ "สื่อ"

กับ “ศิลปิน” เหมือน “น้ำพึ่งเรือ เสือพึ่งป่า” แต่กรณีของ ทาทา ที่ “แมลงฤทธิ์” ครั้งนี้ไม่มีใครรับได้...คนเราดังได้ก็ดับได้ อย่าให้ใคร มาตราหน้าว่า “เป็นคนลืมหืมเหมือนวัวลืมหิน” เลยนะ!!

-+++เท่าที่อ่านมาผมว่าคุณต่างหากที่บิดเบือนข่าว และไม่เคารพกติกาของเจ้าภาพ เขาอุตสาหะเชิญไปดู แต่ยังมาใส่ไข่แบบนี้ รับไม่ได้จริง ๆ เห็นชัด ๆ ว่าเขียนข่าวได้อย่างมีอคติ คุณเป็นสื่อมวลชน คุณมีจรรยาบรรณของสื่อหรือเปล่า อย่าทำให้สื่อมวลชนดี ๆ อีกรหลายคน ต้องมาเฝ้าเพราะนักข่าวบันเทิงเลยนะเหอะ+++ (จากคุณ : ชะงั่น เมื่อวันที่ 18 ก.ค. 48 เวลา 01:55:06 น.)

จากกระทู้แนะนำข้างต้นแสดงให้เห็นว่า เว็บบอร์ดได้ทำหน้าที่เสมือนกระจกสะท้อนความคิดเห็นของคนในสังคมที่มีต่อการทำงานของสื่อมวลชน เพราะอย่างน้อยสื่อก็จะได้รับทราบว่ายังมีคนอีกกลุ่มหนึ่งที่ไม่เห็นด้วยกับข่าวสารที่สื่อได้นำเสนอออกไป และอาจถึงการรายงานข่าวของสื่อกลับมาได้ในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตามก็ตีก่อนหน้าที่จะมีช่องทางการสื่อสารรูปแบบใหม่ที่เปิดกว้างอย่างเว็บบอร์ดนั้น กลุ่มผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับสิ่งที่สื่อมวลชนนำเสนออีกมีอยู่ แต่การมีอยู่นั้นกลับอยู่ในลักษณะกระจัดกระจาย ไม่สามารถรวมตัวกันเพื่อสร้างแรงกดดันสะท้อนกลับไปยังสื่อมวลชนได้ ทั้งนี้เนื่องจากไม่มีพื้นที่ในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นอันแตกต่างกันเอง นอกจากนี้ผลการสัมภาษณ์ยังพบว่า เว็บบอร์ดเป็นพื้นที่ในการสะสม Momentum ของผู้ใช้งานที่มีต่อประเด็นทางการเมืองด้วย ซึ่งลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ เบรอัน, ซากาเรเซียนู และ แทมบินี (Brayan, Tsugarousianou and Tambini, 1998, p. 15) ซึ่งกล่าวว่า การเป็นที่รวบรวมปฏิริยาทางการเมือง รวมทั้งการเป็นมาตรวัดความพึงพอใจและตอบสนองความต้องการของประชาชนล้วนเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างเครือข่ายความเป็นประชาสังคมของเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

จากการศึกษายังพบอิทธิพลของเว็บบอร์ดที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง กล่าวคือเว็บบอร์ดรวมทั้งอินเทอร์เน็ตกำลังจะทำให้วัฒนธรรมการบริโภคสื่อของคนในสังคมเปลี่ยนไป ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นอิทธิพลทั้งในระดับของสื่อมวลชนและสังคม เนื่องจากสังคมปัจจุบันมีการแข่งขันกันอย่างสูง คนรุ่นใหม่มักมีวิถีชีวิตที่เร่งรีบเพื่อปรับตัวให้ทันกับกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นเมื่อมีเทคโนโลยีการสื่อสารรูปแบบใหม่อย่างอินเทอร์เน็ตและเว็บบอร์ดเข้ามา ด้วยคุณสมบัติทั้งในแง่ของความสะดวกรวดเร็วในการใช้งาน การให้บริการที่ครอบคลุมในหลากหลายประเภทธุรกิจ การเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารขนาดใหญ่ที่เข้าถึงได้โดยไม่จำกัด รวมทั้งปัจจัยด้านราคาเครื่องคอมพิวเตอร์และค่าใช้จ่ายในการใช้งานอินเทอร์เน็ตที่มีราคาต่ำลงมาก ส่งผลให้คนจำนวนไม่น้อย

ได้หันมาบริโภคสื่อรูปแบบใหม่เพื่อเสริมหรือแทนที่สื่อมวลชนดั้งเดิมมากยิ่งขึ้น ลักษณะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าเมื่อเทคโนโลยีการสื่อสารเกิดการเปลี่ยนแปลง การบริโภคสื่อของคนในสังคมก็เกิดการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ซึ่งข้อสรุปข้างต้นสอดคล้องกับแนวคิดของกลุ่ม Technology Determinism ที่เชื่อว่าเทคโนโลยีเป็นสาเหตุหลัก (Prime Mover) ในการขับเคลื่อนความเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นกับส่วนอื่น ๆ ดังนั้นด้วยคุณูปการของเทคโนโลยีการสื่อสารอย่างอินเทอร์เน็ตและเว็บบอร์ดที่สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมยุคใหม่ได้เป็นอย่างดี ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่จึงให้ความเห็นว่า สื่อออนไลน์เหล่านี้น่าจะเข้ามาแทนที่สื่อมวลชนกระแสหลักมากยิ่งขึ้นในอนาคต อย่างไรก็ตามจะสังเกตได้ว่าองค์กรสื่อสารมวลชนเองก็ไม่ได้อยู่นิ่ง หากแต่มีการปรับตัวเพื่อให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเช่นเดียวกัน หลายองค์กรเริ่มให้ความสำคัญกับการผลิตสื่อออนไลน์เพื่อให้บริการที่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายและตอบสนองกับความต้องการของผู้บริโภคที่กำลังเปลี่ยนไป ยกตัวอย่างเช่น หนังสือพิมพ์รายวันมีการเปิดเว็บไซต์เพื่อนำเสนอข่าวสารในรูปแบบออนไลน์ หรือรายการวิทยุที่มีการออกอากาศสด (Live) ผ่านทางเว็บไซต์ เป็นต้น นอกจากนี้ภายในเว็บไซต์ขององค์กรสื่อเหล่านี้ ยังเปิดให้บริการในส่วนของเว็บบอร์ดเพื่อรับฟังความคิดเห็น ข้อติชม หรือปฏิกิริยาตอบกลับ (Feedback) จากผู้รับสารได้ในทันทีทันใด ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ นับเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้การสื่อสารมวลชน ซึ่งเป็นลักษณะของการสื่อสารทางเดียว (One-way communication) ได้พัฒนาปรับเปลี่ยนมาเป็นการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way communication) มากยิ่งขึ้นในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งนี้

จากการวิจัยเรื่อง “การกำหนดวาระสารในชุมชนออนไลน์ www.pantip.com กรณีศึกษา โต๊ะเฉลิมไทยและโต๊ะราชดำเนิน” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ซึ่งได้รวบรวมไว้เป็นประเด็นที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

1. การเก็บข้อมูลจากเว็บบอร์ดโต๊ะเฉลิมไทยและโต๊ะราชดำเนินในครั้งนี้ เป็นการเก็บข้อมูลโดยอาศัยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้นเมื่อเกิดกรณีการถกเถียงนำเสนอกระทู้แนะนำบางกระทู้ ผู้วิจัยอาจไม่สามารถเก็บตัวอย่างกระทู้ดังกล่าวได้ เนื่องจากกระทู้ได้หายไปจากระบบการค้นหา (Smart Search) ดังนั้นในการศึกษาสื่อใหม่อย่างอินเทอร์เน็ตและเว็บบอร์ดในโอกาสต่อไป ผู้ศึกษาจำเป็นต้องมีเวลาในการเก็บตัวอย่างกระทู้อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา เนื่องจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ประเภทนี้ มักจะมีการเปลี่ยนแปลง (Update) อย่างรวดเร็ว

2. ในงานวิจัยครั้งนี้ การศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างกระทุ้แนะนำในเว็บบอร์ดกับข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันนั้น เป็นเพียงการศึกษาความสัมพันธ์ในเบื้องต้น ดังนั้นการศึกษาครั้งต่อไป จึงควรศึกษาเจาะลึกไปถึงระดับและทิศทางของความสัมพันธ์ดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อนำมาซึ่งข้อสรุปที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้น

3. ส่วนของระบบการค้นหาในเว็บบอร์ด หรือ Smart Search เป็นอีกส่วนหนึ่งที่ต้องทำการศึกษเกี่ยวกับปรากฏการณ์การกำหนดวาระสารในเว็บบอร์ดโต๊ะเฉลิมไทยและโต๊ะราชดำเนิน เนื่องจากระบบดังกล่าวสามารถชี้ได้ว่า ผู้ที่เข้ามาใช้งานเว็บบอร์ดในแต่ละสัปดาห์นั้นให้ความสนใจค้นหา “คำสำคัญ” (Keyword) คำใดมากที่สุด ซึ่งลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าในแต่ละช่วงเวลา ผู้ใช้งานส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับประเด็นใดบ้าง มากหรือน้อยอย่างไร

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต

จากการวิจัยเรื่อง “การกำหนดวาระสารในชุมชนออนไลน์ www.pantip.com กรณีศึกษาโต๊ะเฉลิมไทยและโต๊ะราชดำเนิน” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจจะศึกษาช่องทางสื่อสารรูปแบบใหม่อย่างเว็บบอร์ดและอินเทอร์เน็ตดังต่อไปนี้

1. งานวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเว็บบอร์ดโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเท่านั้น งานวิจัยในครั้งต่อไปจึงควรศึกษาให้ครอบคลุมไปถึงผู้ส่งสารและผู้รับสาร ทั้งนี้เพื่อให้การศึกษาสื่อรูปแบบใหม่อย่างเว็บบอร์ดมีความสมบูรณ์และครอบคลุมในทุก ๆ ประเด็นมากยิ่งขึ้น

2. จากการศึกษานี้พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ต่างตั้งคำถามในเรื่อง “ความน่าเชื่อถือ” ของข้อมูลข่าวสารที่ปรากฏอยู่ในเว็บบอร์ด ดังนั้นเรื่องของความน่าเชื่อถือจึงเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจสำหรับการศึกษาเว็บบอร์ดในโอกาสต่อไป

3. ปัจจุบันงานวิจัยเกี่ยวกับสื่อใหม่ (New Media) ในสาขาวิชาวารสารศาสตร์และนิเทศศาสตร์ยังมีปริมาณน้อยเมื่อเทียบกับงานวิจัยในสื่อมวลชนกระแสหลักแขนงต่าง ๆ อาทิ วิทยุ-โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ฯลฯ ดังนั้นควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสื่อใหม่มากยิ่งขึ้น เนื่องจากปัจจุบันสื่อใหม่เหล่านี้ได้เข้ามามีบทบาทในสังคมไทยอย่างสูง อีกทั้งยังมีส่วนทำให้พฤติกรรมการบริโภคสื่อของสังคมไทยเปลี่ยนไปจากเดิม สื่อใหม่จึงเป็นสื่อที่น่าจับตามองและควรขยายขอบเขตการศึกษาวิจัยให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้นในอนาคต